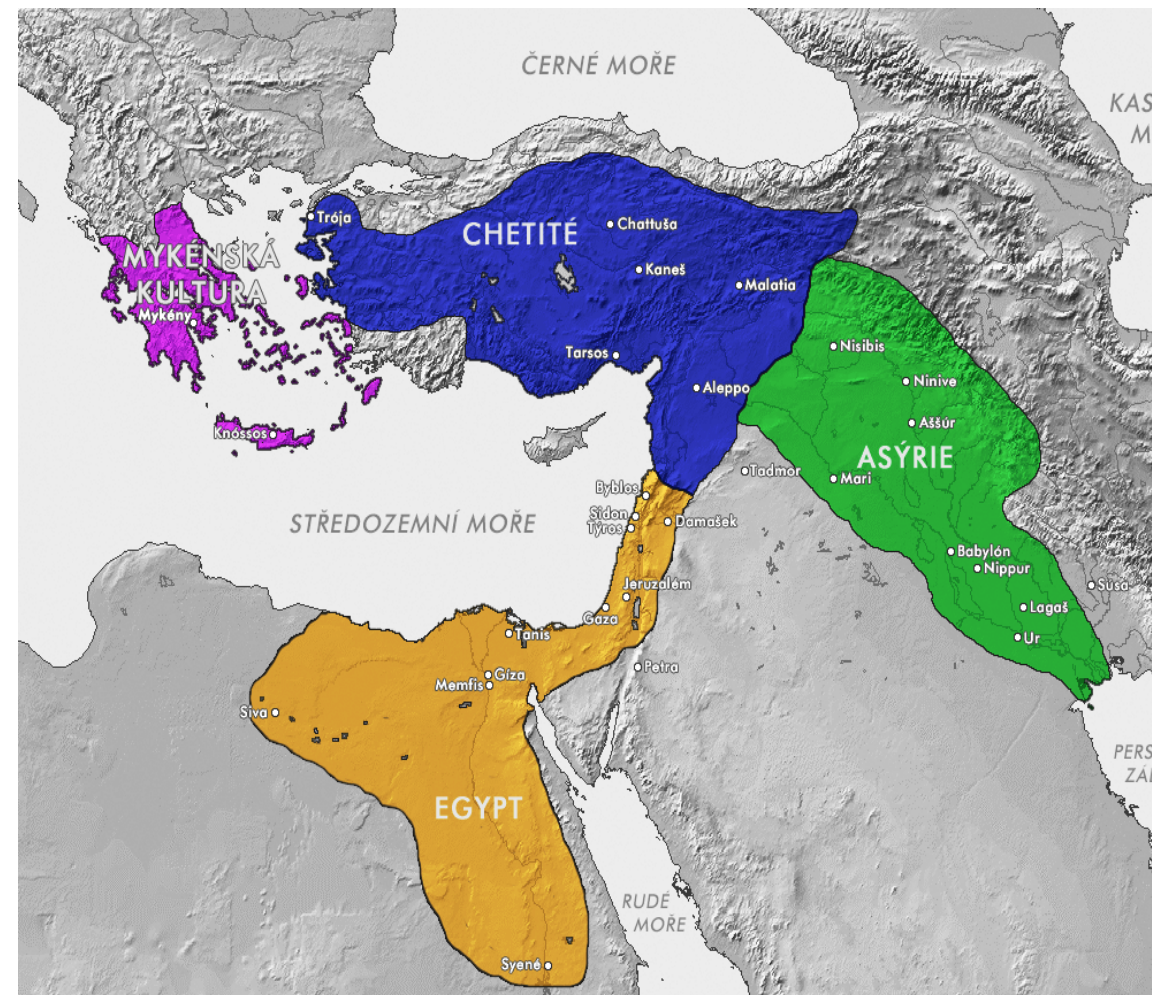

Vojenství starověké Syropalestiny

Kanaánské a fénické městské státy,
Izrael, Judsko a Féničané

- Starověká Syropalestina - oblast častých vojenských výbojů
- Cílem
 - ovládnout důležité obchodní cesty
 - dostat se k nerostným zdrojům, luxusním komoditám
 - získat pracovní sílu
- Syropalestinská království čelila náporu mnohem silnějších nepřátel
- Vlivem vojenských konfliktů se předávaly, a také vyvíjely vojenské techniky

Vojenská organizace kanaánských
měst před příchodem Izraelských
kmenů

Vojenská organizace kanaánských a fénických měst před příchodem Izraelských kmenů

- Na vrcholu vojenské hierarchie syropalestinských států stál král. Egypťané označovali tyto krále slovy *khazanu* – předák nebo *aweku* – muž města, protože termín *melik* náležel výhradně egyptskému faraonovi, který stál nad ostatními panovníky
- Jádro kanaánské armády tvořili – *maryannu*
- Mezi výzbroj patřily nejen zbraně, ale i brnění. Pomocný personál tvořil vozataj, podkoní (*kizy*) a několik běžců nebo náhradní koně
- Pokud byl válečný vůz dostatečně velký, mohl na něm být kromě vozataje a *maryannu* také lučištník (*tjennen*)

- Jádru pěšího vojska - domácí rolníci (*sabe shepi, sabe bitati*)
 - Sloužili jako lučištníci nebo vrhači oštěpů
 - Vesnice poskytovali buď vojáky nebo zbraně (luky (akk. **qašatu**), praký (akk. **gagábu**), štíty
 - „všeobecná branná povinnost“
- Vojsko bylo doplňováno skupinami- *apiru, hapiru, habiru* nebo *habbatu* (bandité)

- Skupiny *apiru* mohly představovat nebezpečí i pro samotné městské státy
- Jedna taková skupina, která město ohrožovala, měla prý 1436 mužů, z toho 80 vozatajů a 1006 lučištníků (*shananu*), zbytek tvořili nejspíš vrhači oštěpů
- Zatímco město Alalakh dokázalo shromáždit z 1200 mužů, kteří žili ve městě a dalších 22 vesnicích v rozmezí 11-500 obyvatel pouze 31 bojovníků *maryannu*
- Vytváření spojení proti těmto banditům
- Žádosti faraona o vojenskou pomoc – posádky na jeden rok

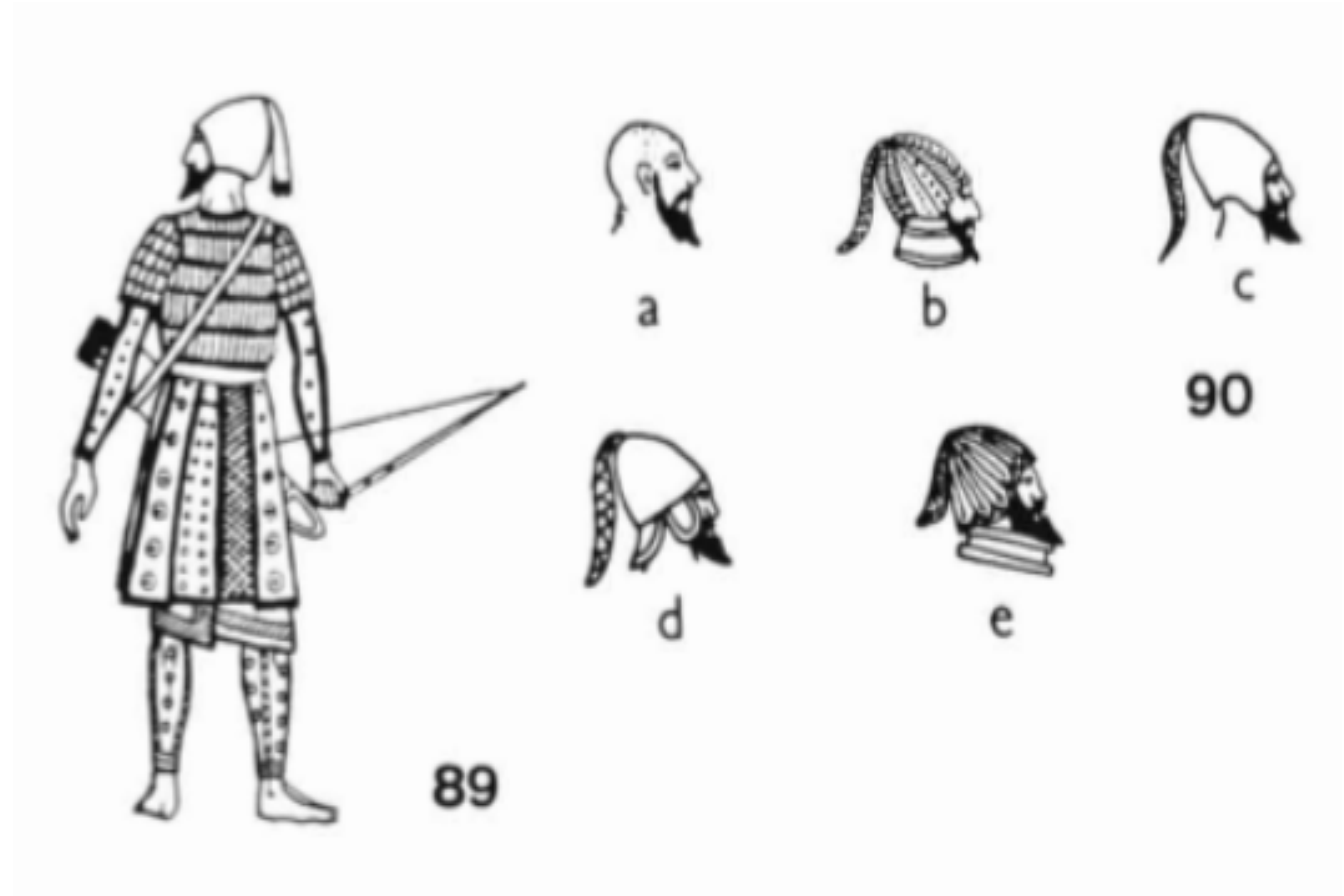

Vojenská výzbroj kanaánských jednotek

- Šupinové či lamelové brnění (chur. *sharyani*, akk. *sariam*).
- Brnění z bronzových šupin
 - ochrana těla
 - rukávy – *akhu*
 - helma – *gurpisu*
 - bronzový nákrčník - *tikku*
- Celková váha tohoto typu brnění byla 24 kg
- Variabilita materiálů – lehčí typy z kůže nebo tkané
- Typickou zbraní bojovníků *mariyannu* byl luk, oštěp nebo palice

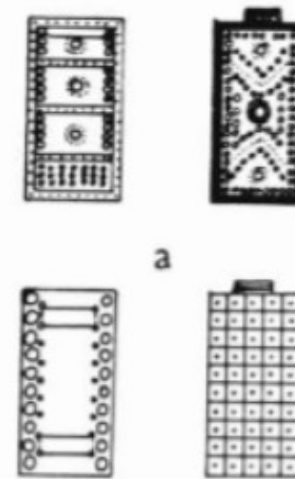
- kožená helma s ohonem *gurpisu mashki* (90b) - pěchota
- jednoduchá bronzová - *gurpisu siparri* (90c) - vozataj
- šupinová bronzová helmy - *gurpisu siparri kursimetu* (90e)

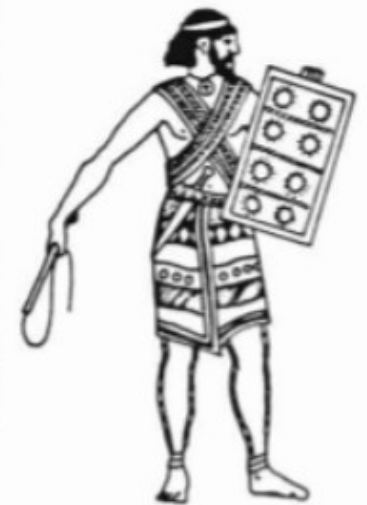
- Vozataj
 - štít (*aritu*)
 - bičem (*ishtukhkh*)
 - S bronzovým brněním s opaskem (*zukhatu*) a helmou (obr. 91)
 - Jen suknice a dvěma koženými pásy pobytými kovem (*tutittu*) přes hrud' (obr. 92)

91

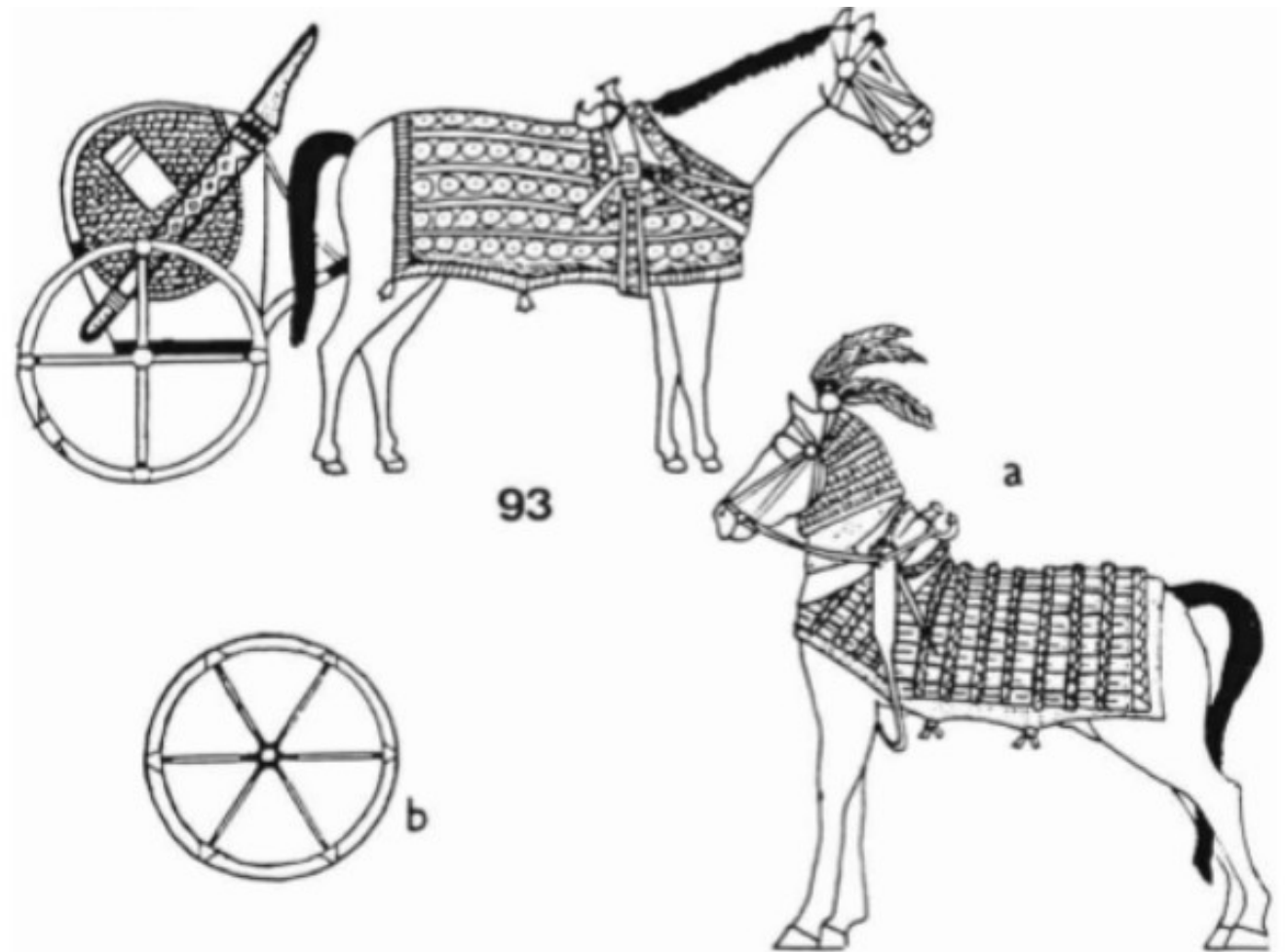

a

92

- I vozy (*narkabta*, *merkhebet*) a koně (*sise*) byli chráněni
- Strany potažené koženým krytím a bronzovými šupinami (*sariam*). Po stranách měly umístěny toulce na šípky nebo oštěpy
- Přes tělo koně se dávala plstěná, až 3 cm silná, ochrana (*parashskamu*) sahající od kohoutku po bedra
- *Patashskamu* samo o sobě mohlo sloužit jako brnění nebo jako spodní vrstva – na ní kožené, měděné nebo bronzové šupiny (*sariam*, *girpisu*)

- Podpůrnou část vojska tvořila pěchota
- Nejednotné vybavení podle svých možností - v době míru to byli rolníci – omezené prostředky
- Jako zbraně využívali luky, praky a někteří i oštěpy. Štíty nebyly příliš běžné
- Ochranu těla vojákům poskytovalo většinou látkové nebo kožené brnění často domácí výroby

Taktika boje kanaánské armády

- Vojenská taktika a strategie kanaánských měst byla postavena na dobře vycvičených a vyzbrojených bojovnících na vozech (*maryannu*)
- Válečné vozy zahajovaly bitvu - způsobit co největší ztráty nepříteli smrští oštěpů a střel
- Plné využití potenciálu vozů – dobré přírodní podmínky, moment
- Vozy se pohybovaly rychlostí 30-40 km/h - negativní efekt na odvahu a morálku nepřítele

Tažení faraona Thutmose III. a bitva u Megida

- Oslabení egyptského vlivu na území Syropaletiny v 15 st. př. n. l. vedlo ke vzpouře tamních králů, kteří se pokusili zbavit egyptské nadvlády nadobro. Několik králů, v čele s vládcem z Kadeše, vytvořilo vojenskou koalici, která byla připravena postavit se egyptské moci. Tato situace přiměla faraona Thutmose III. (1479-1425), aby se vydal ve 22 roce své vlády na válečné tažení - nápisy v Síni kronik Amónova chrámu v Karnaku.
- Thutmos III. zamířil přes město Gáza, podél pobřeží Středozemního moře, na sever k městu Ihem. Strategická porada o dalším postupu, k Megidu odtud totiž vedly tři cesty:
 - Strategicky nejprívětivější volbou byla kratší a nejschůdnější jižní cesta směrem k městu Taanak
 - Delší a méně nebezpečná cesta na sever kolem města Džefet.
 - Cesta přes město Aruna - nejkratší, ale nejméně schůdná (úzká, hrozba dobrého zabezpečení)

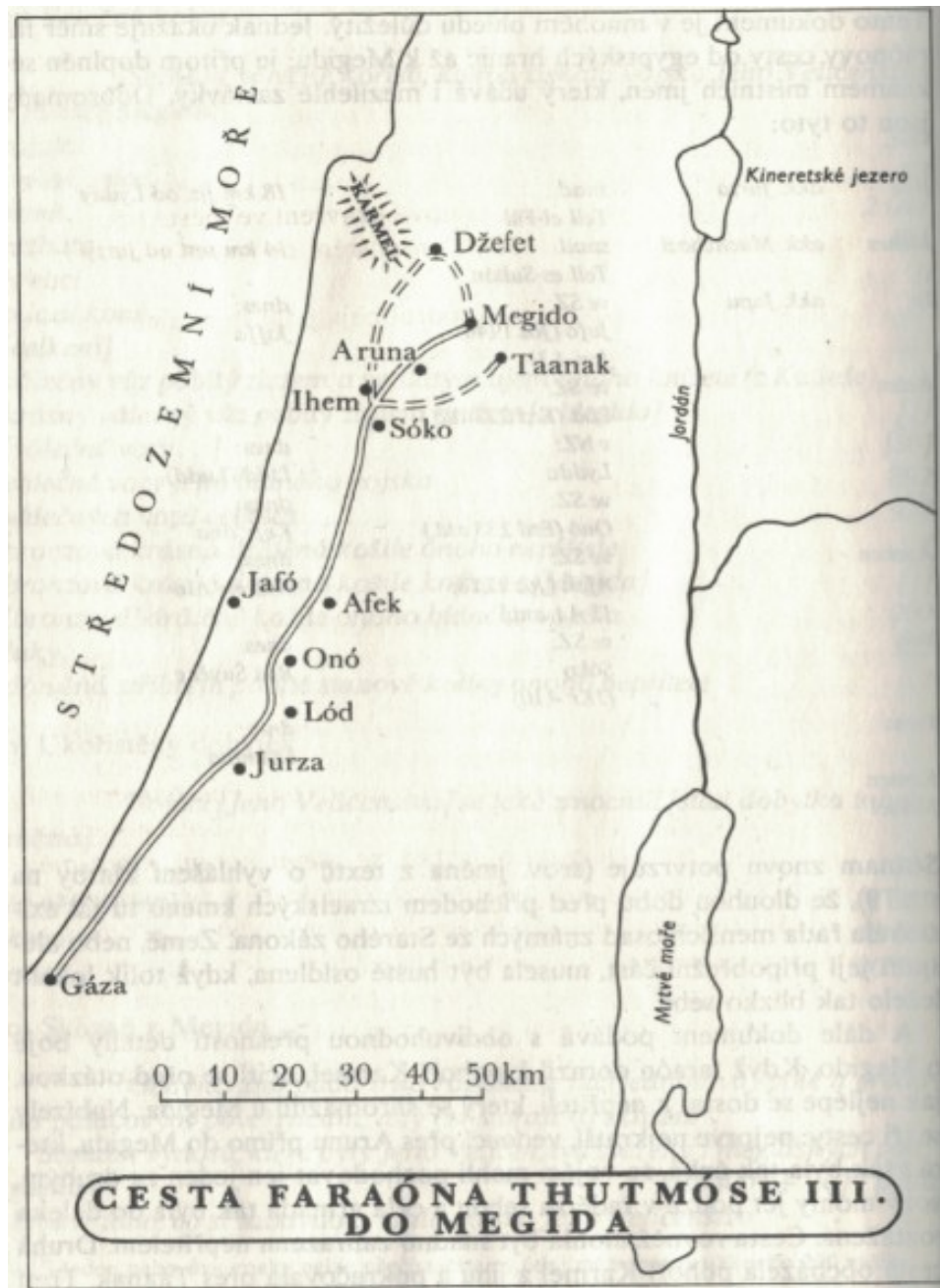
„23. roku, 1. měsíce doby žní, 16. dne. Dosažení města Ihemu. Jeho Veličenstvo nařídilo poradu se svým vítězným vojskem a řeklo: „Onen bídný nepřítel z Kadeše přišel a vstoupil do Megida. Je už tam s spojil se s knížaty všech cizích zemí, které byly Egyptu věrné, a ještě také s knížaty až od Naharinu..., Syřany, s lidem Kedu, jeho koni, vojáky a doprovodem. Bylo oznámeno, že bídný nepřítel řekl: Vyčkám, abych mohl bojovat s Jeho Veličenstvem právě zde v Megidu. Rekněte mi, co si o tom myslíte.“

Poradci radili zvolit snazší cestu

„A řekli Jeho Veličenstvu: „K čemu se pouštět na tuto cestu, která je dost úzká? Vždyť nám oznamují: Nepřátelé již stojí na okraji a je jich opravdu hodně. Což tu nemusí jít kuň za koněm a stejně tak voják a doprovod? Má snad náš přední voj bojovat a zadní voj stát tady v Aruně, aniž by mohl zasáhnout do boje? Ale ještě tu jsou jiné dvě cesty. Jedna – hle, je vhodná pro našeho pána - , vychází v Taanaku, zatímco druhá, hle, ta vede na severní cestu u Džefetu, takže bychom mohli vyjít severně od Megida. Necht' se tedy náš vítězný pán znamenitého srdce po nich vydá a nenechá nás jít po oné obtížné cestě!“

Faraon se nechtěl jevit slabý, a proto zvolil nejobtížnější cestu, přes soutěsku

„Veličenstvo paláce – kéž žije, je zdrávo a svěží – řeklo: „Jakože žiji, Ré mě miluje, můj otec Amón mi je milostivý a můj nos je svěží životem a štěstím! Mé Veličenstvo vyrazí po této arunské cestě! Kdo z vás však chce, ať jde po oněch cestách, které jste navrhli, a kdo z vás chce, ať následuje Mé Veličenstvo! Vždyť jinak by si tyto nepřátelé, Réův hnus, řekli: Což Jeho Veličenstvo postupuje po jiné cestě? Jistě se nás začíná bát“ To by si řekli.“

Bitva u Megida 1457 př. n. l.

- *„23 roku, 1. měsíce doby žní, 21. dne, Den svátku nového měsíce. Král se objevil ráno. Byl vydán rozkaz celému vojsku vytvořit bitevní šiky. Jeho Veličenstvo ve válečném voze z bílého zlata, zdobeném leskem svých zbraní jako Hór, silný paží, pán činu, a jako Mont z Vésetu. Jeho otec Amón poskytl sílu jeho pažím. Jižní křídlo vojska Jeho Veličenstva dosáhlo pohorí jižně od údolí Kenu a severní křídlo se dostalo do oblasti severovýchodně od Megida, přičemž Jeho Veličenstvo stálo uprostřed. Amón mu chránil tělo v bitevní vřavě, udatnost Sutechova jím prostoupila. Jeho Veličenstvo bylo v čele svého vojska plné síly. A když se nepřátelé přesvědčili, že Jeho Veličenstvo je silnější než oni, dávali se plní hrůzy překotně na útěk do Megida. Opouštěli své koně i válečné vozy ze zlata a stříbra a nechávali se vytahovat za své oděvy do města. Obyvatelé totiž uzavřeli město a nyní museli spouštět pruhy látek, aby je mohli vytáhnout zpět do tohoto města. Kdyby se bývalo vojsko Jeho Veličenstva nezdržovalo pleněním věcí nepřatel, , dobylo by Megida okamžitě! A tak bylo třeba namáhavě zdolávat bídného nepřítele z Kadeše i bídného nepřítele z tohoto města, aby se dalo vstoupit do jejich města. Zcela je zachvátil strach z Jeho Veličenstva; paže jim ochably, když had na jeho čele získal nad nimi moc. Vzali jim jejich koně a válečné vozy ze zlata a stříbra učinili z nich válečnou kořist. Jejich bojovníci leželi nataženi jako ryby zapletené v síti a vítězné vojsko Jeho Veličenstva počítalo jejich majetek. Ukořistěn byl také stříbrem prošíty stan onoho bídného nepřítele.“*

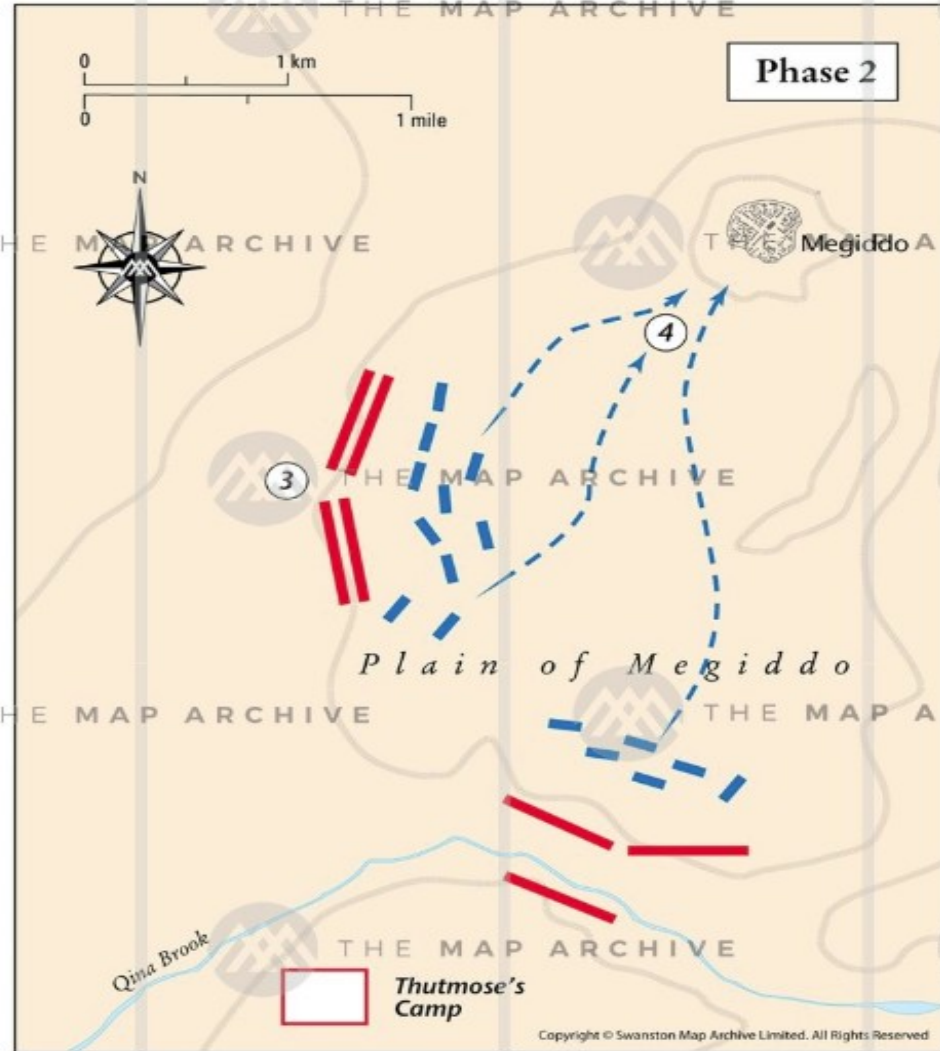
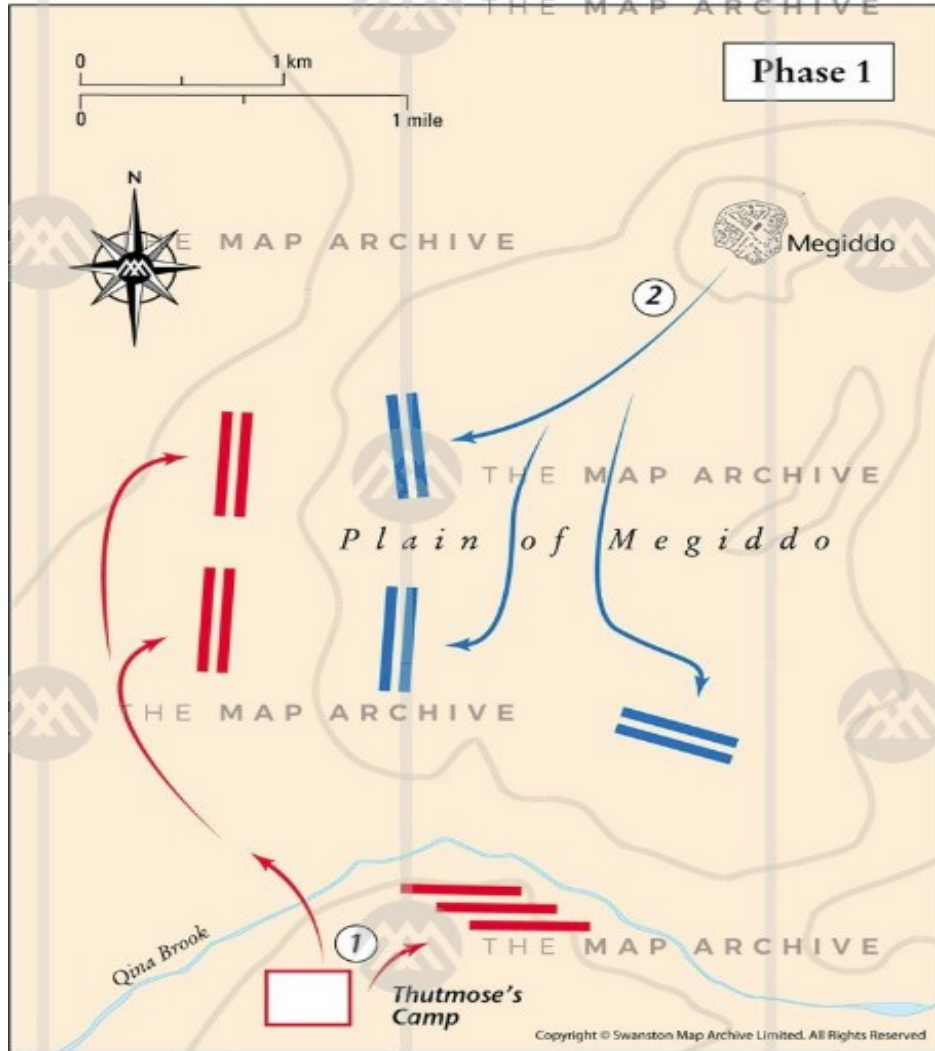
Battle of Megiddo
1457 BCE

① Thutmose camps by Qina Brook, then despatches his chariots to the low hills around the plain of Megiddo, leaving his infantry to guard his camp.

② The King of Kadesh orders his troops to face Thutmose's forces.

③ Thutmose orders his troops to advance on the opposition.

④ The two sides clash, the Egyptians taking the advantage. The King of Kadesh orders his remaining forces to retreat back to within the city walls.

- Faraon město oblehal 7 měsíců

„Vstoupili do Megida. Mé Veličenstvo je obléhalo sedm měsíců, dokud nevyšli.“

- Až poté obránci kapitulovali a přinesli k faraonovým nohám válečnou kořist výměnou za své životy

„Knížata této země se však připlazila na břichu, aby mohla políbit zemi před mocí Jeho Veličenstva a vyprosit si dech pro svůj nos, neboť jeho síla je veliká a moc Amóna nad všemi cizími zeměmi obrovská ... cizí země. Všechny knížata se podrobila moci Jeho Veličenstva a dostavila se se stříbrem, zlatem, lapisem, lazuli a tyrkysem a přinesla obilí, víno a velký i drobný dobytek vojákům Jeho Veličenstva.“

- Během rabování a drancování získalo faraonovo vojsko bohatou kořist v podobě zbraní, zajatců, ale i různého druhu dobytka

[Seznam válečné kořisti, kterou získalo vojsko Jeho Veličenstva v městě] Megidu:

zajatci	340
(uřaté) ruce	83
koně	2 041
hřřbata	191
hřebci	6
mladí koně	...
[celkem]	...
válečný vůz pobitý zlatem a se zlatým ojem onoho kněžete (z Kadeše)	1
krásný válečný vůz pobitý zlatem kněžete [z Megida]	[1]
[válečné vozy...]	[30]
válečné vozy jeho bídného vojska	892
válečných vozů celkem	924
bronzová krásná drátěná košile onoho nepřítel	1
bronzová krásná drátěná košile kněžete z [Megida]	[1]
[bronzové] drátěné košile onoho bídného vojska	200
luky	502
dřevěné, stříbrem pobité stanové kolíky onoho nepřítel	7

n) Ukořistěný dobytek

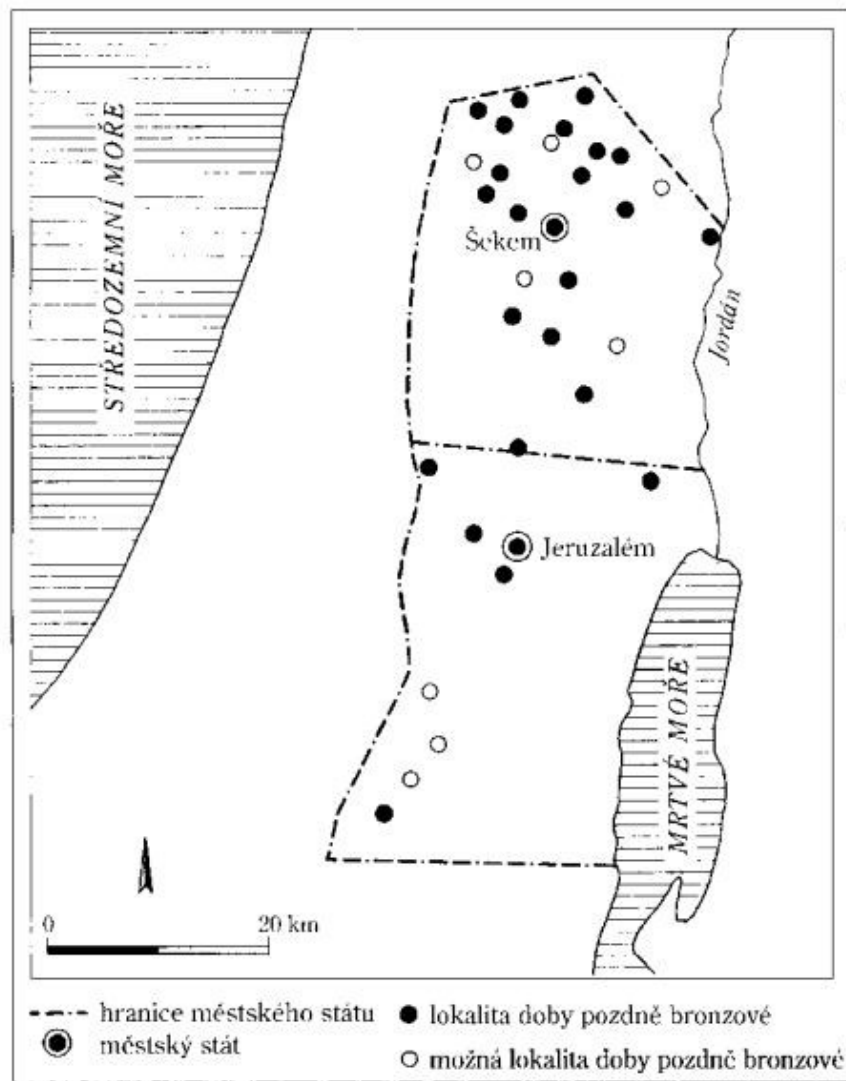
Vojáci [Jeho Veličenstva] se také zmocnili [stád dobytka tohoto města]...

...	387
hovězí dobytek	1 929
kozy	2 000
ovce	20 500

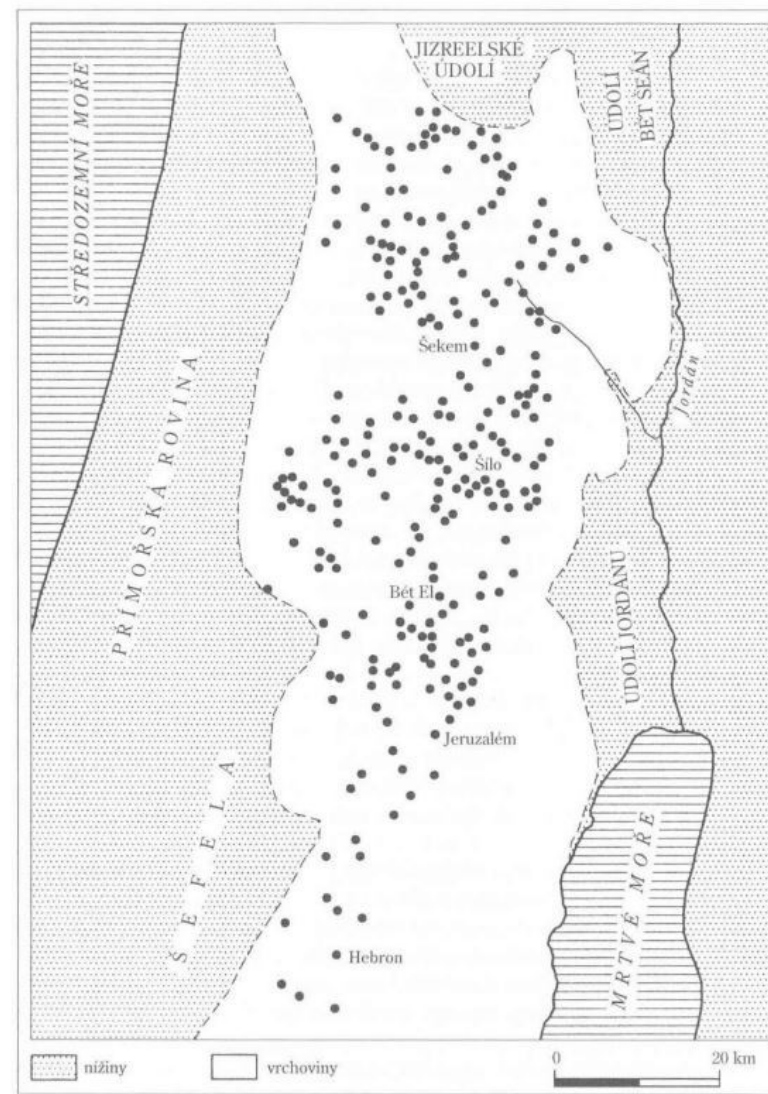
Vojenská organizace Izraele a Judska (1050 – 586)

Teorie o původu Izraelitů

- Sjednocená invaze
 - Podle bible vojska pod vedením Jozueho vpadlo do Kenaanu a podrobila si tamní města
- Pokojná infiltrace
 - pastevcí, kteří se po klimatických změnách začali usazovat na kenaanském území a začali se dostávat do sporu s místním obyvatelstvem
- Sociální revoluce
 - Izraelci jako zemědělci z vesnic, které sociální rozdělenost společnosti donutila opustit půdu a vesnice a vydat se do hornatějších oblastí, kde měli založit mnohem spravedlivější a rovnější společnost
- Izraelité jako Kenaanci
 - v oblasti Judské vrchoviny na jihu po Samářské pohoří na severu vznikaly na vrcholcích hor osady. Jednalo se o malé vesnice s cca 100 obyvateli

Obr. 17: Dvě hlavní města na vrchovině ve 14. století př. n. l. (amarnské období).

Obr. 13: Sídla na vrchovině v době železné I.

Vojsko v kmenovém období

- V období kmenových svazů byli vojáci rekrutováni na základě jejich příslušnosti k danému kmeni či rodu
- Do čela bojovníků se stavěl uznávaný vůdce, který povolával muže do zbraně
- Povolán mohl být každý muž starší 20 let schopný bojovat
- Bojovníci byli rozdělováni podle desítkového systému do menších jednotek s veliteli, kteří veleli jednotkám o 100 a 1000 mužích
- Velikost povolaného vojska a jeho rozdělení se určovalo těsně před bojem podle odhadované síly nepřítele

„Jozue totiž z Jericha vyslal muže do místa zvaného Aj (jež leží u Bet-avenu východně od Bet-elu) a řekl jim, ať jdou prozkoumat tu zem. Muži tedy šli a prozkoumali Aj. Když se vrátili k Jozuovi, řekli mu: „Není potřeba, aby se tam vypravoval všechen lid. Stačí, když vytáhnou dva nebo tři tisíce mužů a obyvatele Aj pobijí. Nezatěžuj všechen lid, vždyť je jich tam málo. A tak z lidu vytáhlo asi tři tisíce mužů, ale museli se před ajskými dát na útěk.“

Joz. 7,2-4

Počátky království

- V počátcích království se začala stávat armáda stálejší a povinnost konat vojenskou službu se stala nutnější
- Desítkový systém pokračoval i za krále Davida (asi 1005-970). Ten kolem sebe shromáždil nejprve malou skupinu věrných mužů označovaných jako *is hayil* (**stateční mužové**), kteří se stávali veliteli (*sar*) nad jednotkami 1000 (*a laphim*), 100 (*me eth*), 50 a 10 mužů
- Podle tradice se skupina *is hayil* postupně rozrostla o další muže, kteří byli nespokojeni se situací nebo byli zadluženi, když David unikal před Saulem

„Tak odtamtud David unikl a ukryl se v jeskyni Adulam. Když se to doslechli jeho bratři, vydali se s celým otcovským rodem za ním. Shromáždili se k němu také všichni, kdo byli v nesnázích a kdo byli zadluženi a zatrpklí. Bylo s ním na čtyři sta mužů a on se stal jejich velitelem.“ 1Sam. 22,1-2

- Brzy na to se skupina ještě zvětšila na 600 mužů

„A tak David se svými asi šesti sty muži opustil Keilu a přesunovali se z místa na místo. Když Saulovi bylo oznámeno, že David unikl z Keily, ukončil tažení.“ 1Sam. 23,13

- Těchto 600 mužů vytvořilo královskou gardu – ***gibborim***, která tvořila jádro izraelské armády
- Spolu s nimi se král začal obklopovat také žoldněřskými skupinami z cizích národů

*„Když král s celým tím zástupem odcházel, zastavili se u posledního domu. Všichni jeho služebníci procházeli kolem něj – všichni **Keretejci** a **Peletejci** i všech šest set mužů, kteří ho následovali z Gatu – ti všichni procházeli před králem.“* 2Sam. 15,17-18

- V izraelské armádě tak sloužilo hlavně domácí obyvatelstvo a byli najímány žoldněřské skupiny
- *„Z Izraelců však Šalamoun neudělal otrokem nikoho; ti byli bojovníky, jeho služebníky, veliteli, tvořili osádku jeho válečných vozů a byli veliteli jeho vozby a jízdy.“* 1Kr 9,22
- Rozdělením země na 12 správních okrsků byly odstraněny odvody vojska podle příslušnosti ke kmeni, nově byli vojáci odváděni podle oblasti, ve které žili. Tradice tuto změnu připisuje začátku vlády krále Šalamouna (asi 970-931)

„Toto je výčet synů Izraele, náčelníků otcovských rodů, vůdců nad tisíci a stovkami i správců, kteří sloužili králi ve všech záležitostech vojenských oddílů. Oddíly se střídaly měsíc co měsíc po celý rok. Každý oddíl čítal 24 000 mužů. První měsíc sloužil první oddíl. Jeho velitelem byl Jašobeam, syn Zabdielův, a jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Pocházel ze synů Peresových a v prvním měsíci byl vrchním velitelem celého vojska. Druhý měsíc byl velitelem oddílu Dodaj Achochijský (jeho oddílu potom velel Milot). Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Třetí měsíc byl velitelem třetího vojska Benajáš, syn velekněze Jojady. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Benajáš patřil ke třicítce hrdinů a byl její velitel. (Jeho oddílu potom velel jeho syn Amizabad.) Čtvrtý měsíc byl jako čtvrtý Asael, bratr Joábův (a po něm jeho syn Zebadiáš). Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Pátý měsíc byl pátým velitelem Šamhut Izrašský. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Šestý měsíc byl jako šestý Ira, syn Ikeše Tekojského. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Sedmý měsíc byl jako sedmý Chelec Pelonský ze synů Efraimových. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Osmý měsíc byl jako osmý Sibečaj Chušatský ze zerašských. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Devátý měsíc byl jako devátý Abiezer Anatotský z benjamínských. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Desátý měsíc byl jako desátý Mahraj Netofský ze zerašských. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Jedenáctý měsíc byl jako jedenáctý Benajáš Piratonský ze synů Efraimových. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Dvanáctý měsíc byl jako dvanáctý Cheldaj Netofský z Otniela. Jeho oddíl čítal 24 000 mužů. Tito muži odpovídali za izraelské kmeny“

1Let. 27,1-16

- Podle této zmínky se jednotlivé oddíly střídali v roli aktivní armády po jednom měsíci v roce.
- Celkový součet zmíněných bojeschopných mužů činí 288 000, což je velmi přehnaný údaj na tuto dobu. Starozákonní tradice sice připisuje vládě krále Šalamouna velikou prosperitu a bohatství, ale moderní demografické odhady říkají, že na izraelském území v 10 st. př. n. l. mohlo žít zhruba 45 000 obyvatel. Proto se můžeme domnívat, že maximální vojenská síla všech bojeschopných mužů za Šalamounovy vlády nemohla překročit 20 000 mužů.
- Jeden vojenský oddíl tak mohlo tvořit 1200-1600 vojáků

Šalamounovy válečné vozy a jízda

Tradice Šalamounovi připisuje také početné vozové a jízdní jednotky, které byly rozmístěny ve městech, která byla pro tyto účely opatřena stáji pro koně

„Šalamoun měl také ustájeno čtyřicet tisíc koní pro svou vozbu a dvanáct tisíc koní jezdeckých.“ 1Kr 5,6

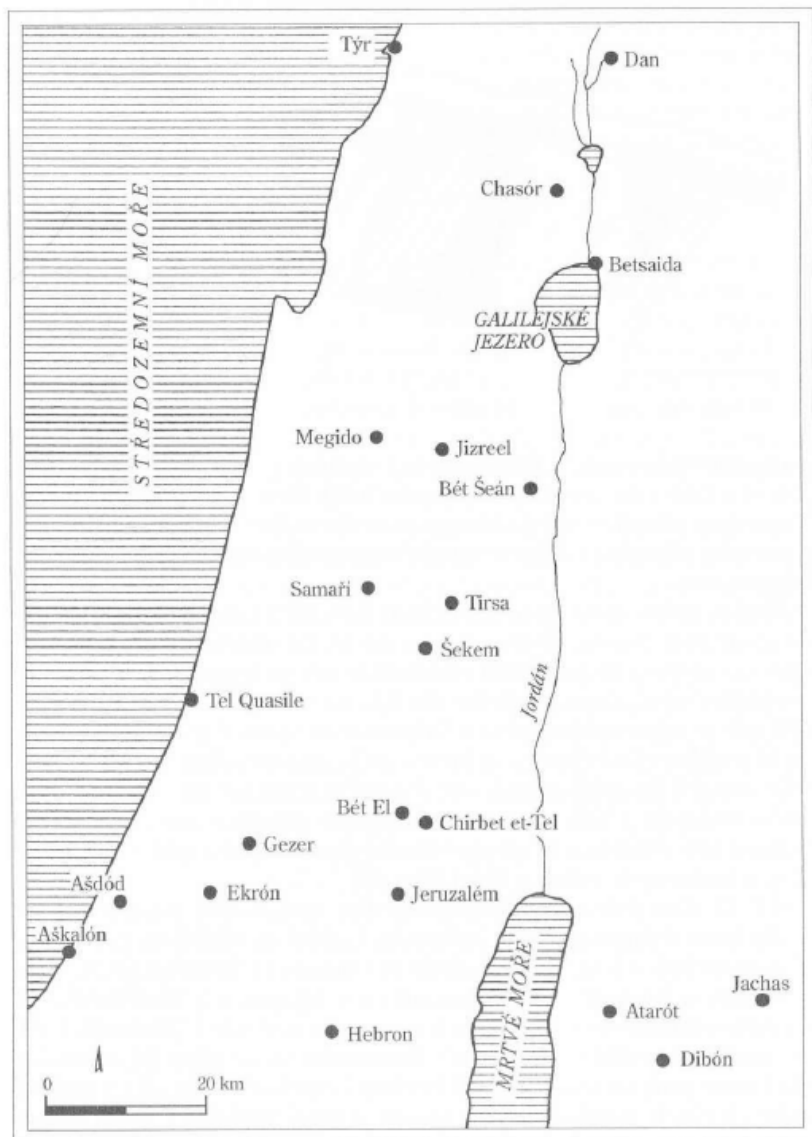
„Tak Šalamoun nashromáždil vozy a jezdecké koně; měl tisíc čtyři sta vozů a dvanáct tisíc jezdeckých koní. Rozmístil je ve městech pro vozbu a u sebe v Jeruzalémě.“ 1Kr 10,26

- Tyto údaje se zdají být příliš přehnané. Vezmeme-li v potaz, že byl vůz tažen dvěma koňmi a třetí kůň byl vydržován pro případ, že by byl některý z koní zraněn, dostaneme se maximálně k počtu 4000 koní potřebných pro válečné vozy
- Koně se do Izraele dovážely ze sousedních zemí – Egypta, Novochetitské říše nebo od Aramejců. Cena koní a vozů byla pevně stanovena, kůň se prodával za 150 šekelů a vůz za 600 šekelů stříbra (1 šekel byl zhruba 9-17g)

„Koně, které měl Šalamoun, přicházeli z Egypta. Karavany královských překupníků kupovaly stáda koní za pevnou cenu. Vůz se vyvážel z Egypta za šest set šekelů stříbra a kůň za sto padesát.“ 1Kr 10,29

- Informace, které nám poskytuje 1 Kniha královská o vozech korespondují s bohatstvím a mocenským rozmachem, který je připisován Šalamounově vládě

- Nicméně archeologické nálezy nedosvědčují, že by v 10 st. př. n. l. na území Izraele existovala města se stájem, které by mohly ustát takové množství koní. Lze tedy předpokládat, že tato pasáž z Bible popisuje situaci z mladšího období izraelských dějin (9 či 8 st. př. n. l.). Izraelské obyvatelstvo se navíc v této době drželo ještě stále v hornatějších částech Palestiny a vojsko tak nejspíš tvořila jen pěší armáda

- Omrího dynastie (884-842 př. Kr.)

- vojenská expanze
- rozsáhlé stavební činnosti

- obchodní styky

- tažení Salmarasara III. 853 př. Kr.

- střety s Aram-Damaškem 835 př. Kr.

- Adad-nirari – 811 př. Kr.

- opětovná prosperita za vlády Jarobeáma II. (788-747 př. Kr.)

- Pekach a tažení Tigletpilesara III.

- Salmanasar V/Sargon II. X Hošeá

Údaje o velikosti armády Izraelského a Judského království z pohledu biblických a nebiblických pramenů

- V první a druhé knize královské a ve druhé knize letopisů můžeme najít řadu údajů o velikosti, převážně judského, vojska v průběhu dějin obou království
- Relevantnějším zdrojem jsou pro nás nebiblické prameny

- Poté, co zemřel král Šalamoun, došlo k rozdělení království na severní izraelské a jižní judské království. Šalamounův syn Rechabeám (931-914) nechtěl přijít o severní území, a proto se rozhodl vyhlásit válku severnímu království, ve kterém byl králem zvolen Jarobeám I. (931-909)

„Když přišel Rechabeám do Jeruzaléma, shromáždil celý dům Judův a kmen Benjamínův, 180 000 vybraných bojovníků, aby bojoval s domem izraelským a vrátil království Rechabeámovi, synu Šalamounovu.“

1Kr 12,21

- Ve válce proti severnímu království pokračoval také Rechabeámův nástupce Abijáš (914-911), jemu i Jarobeámovo Bible připisuje ještě větší vojsko.

„Válka mezi Abijášem a Jarobeámem trvala dál. Abijáš vypravil do boje vojsko, válečné bohatýry, 400 000 vybraných mužů. Jarobeám seřadil do boje proti němu 800 000 mužů, udatných bohatýrů.“

2Let 13,2-3

- Nikoho asi příliš nepřekvapí, že početně slabší judské vojsko s Hospodinovou pomocí nakonec izraelskou armádu porazilo a víc než polovinu vojáků povraždilo (2Let 13,1-21)

- Další informace je spojena s judským králem Ásou (911-870). Za jeho vlády sice bylo období míru, ale i tak musel čelit vpádu núbijského Zeracha

„Ása měl vojsko, 300 000 mužů z Judy, nosících pavězy a oštěpy, a 280 000 z Benjamína, kteří nosili štíty a stříleli z luku.“ Tehdy proti němu vytáhl Zerach s milionovou armádou a třemi sty vozy a pronikl až k Mareše.“

2Let 14,7-8

I Ásův nástupce král Jóšafat (870-846) je líčena jako mocný panovník

„V Jeruzalémě pak měl vojsko udatných bojovníků. Toto je jejich výčet podle otcovských domů: Velitelé tisíců z Judy: velitel Adna a jeho 300 000 udatných bojovníků, po něm velitel Jochanan a jeho 280 000 mužů, po něm Amasiáš, syn Zichriho, dobrovolník Hospodinův, a jeho 200 000 bojovníků. Z Benjamína: bojovník Eliada a jeho 200 000 mužů vyzbrojených luky a štíty, po něm Jozabad a jeho 180 000 ozbrojenců. Ti sloužili králi a další král rozmístil v opevněných městech po celém Judsku.“

2Let

17,13-19

- Po porovnání izraelská armáda z asyrského pramene, stély z Kurchu. Tažení Salmanasara III. proti koalici syropalestinských panovníků včele s damašský král Hadadesera a v roce 853 př. n. l. se s ním střela v bitvě u Karkaru.
- *„I vytáhl jsem z Argany a přiblížil se k (městu) Karkar. Karkar, jeho královské sídlo, jsem zničil, pobořil, sežehl ohněm. 1200 válečných vozů, 1200 jezdců, 20000 vojáků Hadadesera z Damašku; 700 válečných vozů, 700 jezdců, 10000 vojáků Irchuleniho z Chamátu; **2000 válečných vozů, 10000 vojáků Achaba z Izraele...**“*
- Význam izraelské vozby dokládají také nápisy z taženích asyrského Sargona II. (722-705), který z izraelského území deportoval deseti tisíce lidí a navíc do svého vojska začlenil 200 izraelských válečných vozů. Zatímco cizí vojenské oddíly byly rozptylovány po asyrské armády, izraelská jednotka si zachovala svou národní identitu.
„Z jejich 200 válečných vozů jsem vytvořil jednotku svého královského vojska.“

- Porovnání obou pramenů:

- Bible připisuje Jóšafatovi celých 1 060 000 vojáků
 - starozákonní tradice oslavuje vládu krále Jóšafata
- Stéla z Kurchu Achabovi jen 10000 pěších vojáků a 2000 válečných vozů
 - stéla z Kurchu poskytuje reálnější obraz o velikosti izraelského vojska. V souvislosti s vojskem se
 - Bible zmiňuje většinou jen o pěchotě, asyrský pramen hovoří také o válečných vozech, které byly v izraelské armádě mezi 9. – 8. st. př. n. l. typické
 - Achabovo vojsko patřilo k jedněm z největších v celé koalici, což dosvědčuje velkou sílu a vážnost izraelského království za jeho vlády

- Velikost vojska izraelského krále Jóachaza (817-800). Po rozpadu syropalestinské koalice, z doby krále Achaba, se izraelské království muselo potýkat s opakovanými výboji damašského krále Chazaela, který omezil izraelskou vojenskou moc

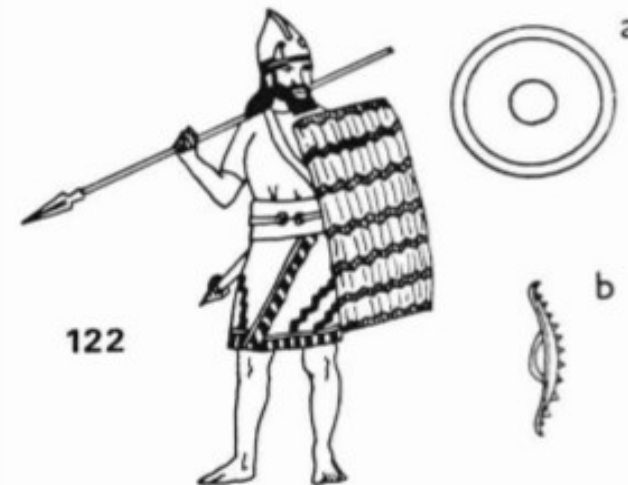
„Proto vzplanul Hospodin proti Izraeli hněvem. Vydal je po všechen ten čas do rukou aramejského krále Chazaela a do rukou Ben-hadada, Syna Chazaelova. Jóachaz však prosil Hospodina o shovívavost a Hospodin ho vyslyšel. Viděl totiž, jak je Izrael utlačován, že jej utlačuje král aramejský. Hospodin neponechal Jóachazovi z válečného lidu více než 50 jezdců a 10 vozů a 10 000 pěších. Aramejský král je totiž zničil tak, že byli jako prach při mlácení.“ 2Kr 13,3-7

Údaje o počtu vojáků se skoro shodují s počty jaké uvádí stéla z Kurchu.

- Starý zákon se nesnažil zachytit přesné údaje o velikosti izraelského a judského vojska
- Účelem bylo spíše vyzdvihnout význam a velikost obou království a jednotlivých králů v průběhu dějin
- I početně slabší vojsko, dokázalo s Hospodinovou pomocí přemoci silnější nepřátele
- Relevantnější číselné údaje jsou z asyrských pramenů
- Podle hrubých odhadů o počtu obyvatel žilo ve „spojeném království“ v 10 st. př. n. l. zhruba **45 000 obyvatel** a jejich sídla byla převážně v hornatých částech Palestiny. Pro 8 st. př. n. l. se odhaduje, že v severním izraelském království mohlo žít až **350 000 obyvatel**, zatímco na jihu v Judsku jen okolo **100 000 obyvatel**

Vojenská výzbroj izraelských jednotek

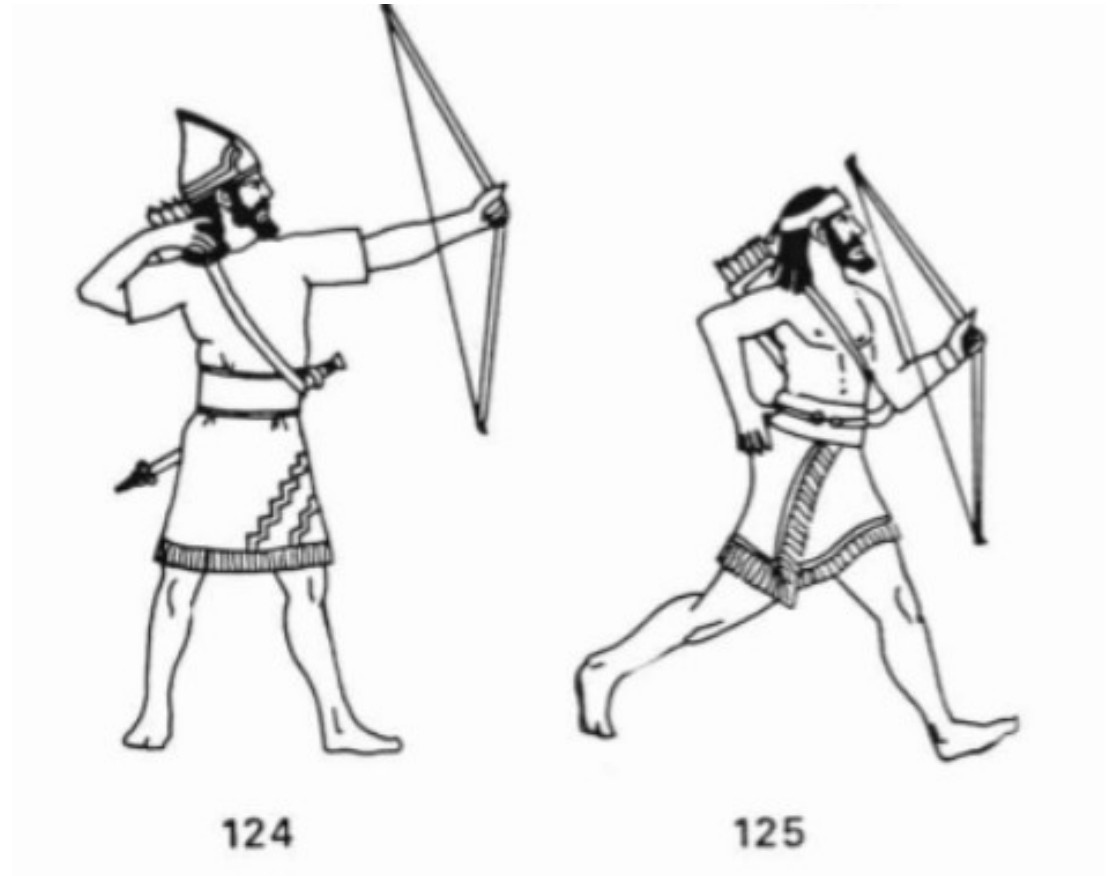
- Vybavení pěchoty nebylo vždy jednotné. Níže postavení vojáci (69, 70) byly oblečeni do typického hebrejského vlněného oděvu s koženým opaskem ke stažení a připevnění meče
- Členové elitnějších skupin (*asharritu*) měli své vybavení více zdobené a barevné (122), byla pro ně typická bronzová či železná helma, kterou se lišili od řadových vojáků
- Tělo si chránili kulatým nebo obdélníkovým bronzovým štítem zdobeným reliéfy
- Zbraně podle typu bojovníka - meče, kopí, oštěpy, luky nebo praky

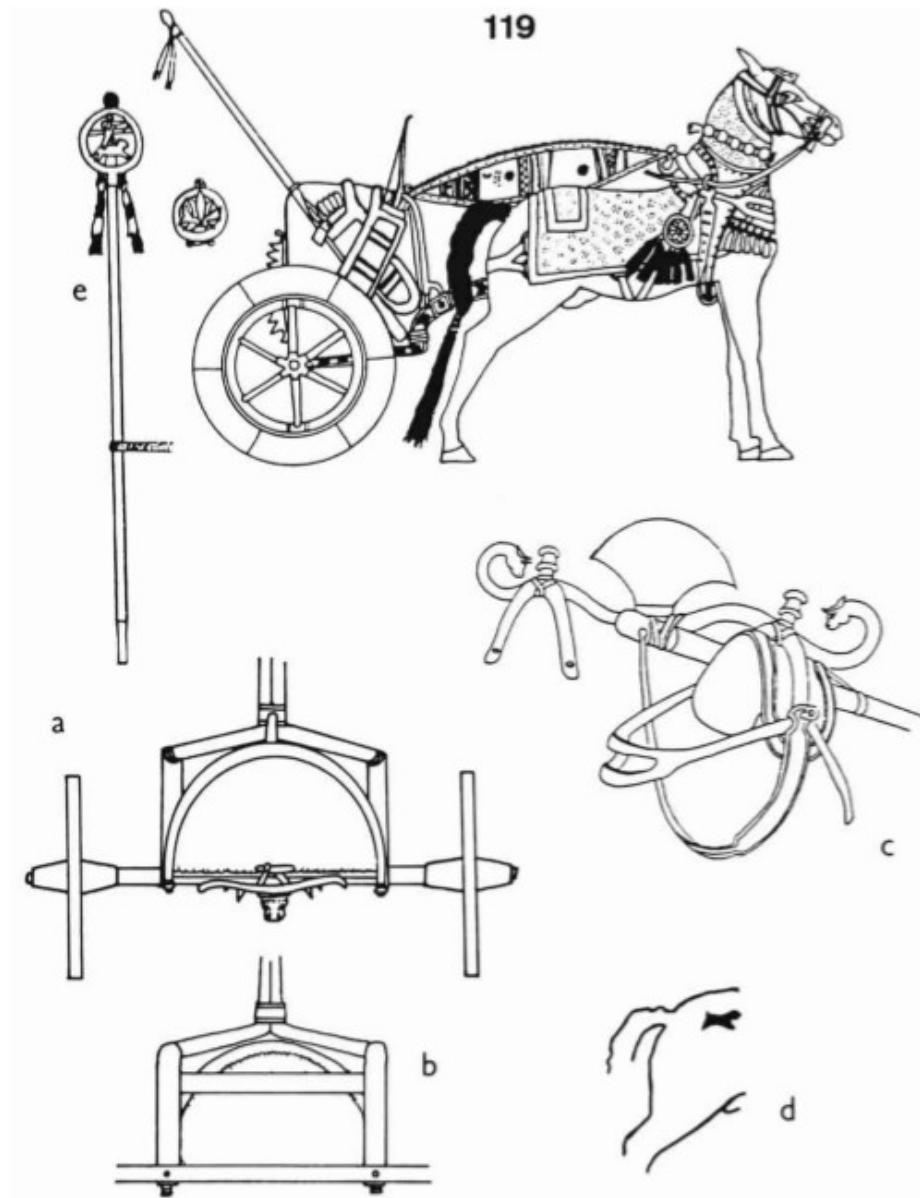

113

- I oděv lučištníků tvořila převážně lehká vlněná tunika s opaskem na stažení oděvu a upevnění pochvy s dýkou nebo mečem
- Elitnější jednotky nebo velitelé nosili bronzovou nebo železnou helmu, řadoví vojáci si hlavu kryli buď koženou čapkou nebo bojovaly s odhalenou hlavou

- Válečné vozy byly vyráběny tak, aby byly co nejlehčí, ale zároveň velmi pevné a dokázaly odolat nárazů při samotné jízdě
- V tomto případě tvoří spodní rám vozu dřevěný sloupek uhnutý do tvaru písmene „C“
- Podlaha kabiny byla vyrobena z kožených řemínků, což vytvářelo pružný povrch, který dokázal absorbovat nárazy při jízdě
- Stejně tak stěny kabiny byly kryty koženým krytem, na kterém byly po stranách upevněny toulce pro šípy a oštěpy

Válečná tažení do Syropalestiny

Tažení Salmanassara III.

- V dobovačné politice Aššurnasirpala II (883-859). pokračoval také jeho syn Salmanassara III. (859-824). V šestém roce své vlády, roku 853 př. n. l. se vydal na vojenské tažení směrem na západ do oblasti syropalaestiny. Salmanassar se bez problémů dostal do severní Sýrie, kde si podrobil některá království a vymohl si na nich tribut. Poté obrátil svou pozornost na jih. Zde narazil na koalici 12 králů vedenou damašským králem Hadadeserou, se kterou se střetl ve stejném roce u města Karkar na řece Orontu. O asyrském tažení se nám dochovaly informace na stéle z Kurchu.

- *„I vytáhl jsem z Argany a přiblížil se k (městu) Karkar. Karkar, jeho královské sídlo, jsem zničil, pobořil, sežehl ohněm. 1200 válečných vozů, 1200 jezdců, 20000 vojáků Hadadesera z Damašku; 700 válečných vozů, 700 jezdců, 10000 vojáků Irchuleniho z Chamátu; 2000 válečných vozů, 10000 vojáků Achaba z Izraele; 500 vojáků z Byblu; 1000 vojáků ze země Musri; 10 válečných vozů 10000 vojáků ze země Irkanata; 200 vojáků Matinu-ba la z Arvadu; 200 vojáků ze země Usanata; 30 válečných vozů, 10000 vojáků Adunu-ba laze země Sian; 1000 velbloudů Gindibu a z Arábie; ...000 vojáků Ba sy, syna Ruchubovaz Amón, těchto 12 králů si vzal na pomoc. Povstali proti mně k boji a válce. I bojoval jsem s nimi se vznešenou silou, již Aššur, pán, mne obdaril, a s mocnými zbraněmi, jež Nergal, můj vůdce, mi daroval. Věru, že jsem je rozdrtil Karkaru až po Giltau. 14000 bojovníků jejich jsem nechal pobít zbraněmi, jak Adad jsem na ně nechal pršet rány, jejich mrtvolý rozházel, celou step jsem naplnil jejich početnými sbory, zbraněmi jsem prolil jejich krev ... Step byla (příliš) malá, aby na ni padla všechna jejich těla. Sirá pláň zmizela pod jejich hroby. Reku Orontés jsem zahradil jejich mrtvolami jako mostem. V této bitvě jsem jim odňal jejich válečné vozy, jejich jízdní koně, jejich přípréžné koně.“*

- Podle Salmanassarových slov by se mohlo zdát, že bylo tažení úspěšné a nepřítel byl poražen. Nicméně se v textu nemluví ani o podrobení poražených králů, dobytí jejich měst nebo o placení tributu. Taky se zdá, že se Salmanassarův postup směrem na jih zastavil, takže je dost možné, že bitva dopadla přinejmenším nerozhodně. Z pozdějších zpráv vyplývá, že se Salmanassar s koalicí ještě několikrát střetl (v roce 849, 848 a 845 př. n. l.)
- Koalice dokázala odrazit Asyřany s armádou čítající 61 900 vojáků, 3940 válečných vozů, 1900 jezdců a 1000 velbloudů. Bohužel stéla z Kurku neobsahuje přesné informace o průběhu boje
- Pro nás je důležitá informace o účasti krále Achaba z izraelského království. Ten přispěl nemalou vojenskou silou 10000 vojáků a 2000 jezdců
- Někteří historici se domnívají, že jsou údaje o Achabově vojsku příliš vysoké, než aby šlo jen o vojsko izraelského království. Konstatují tím, že pod Achabovým velením museli být také králové z podrobených území Moábu, Edómu a judského království, které v této době nebylo příliš významné.
- V té době byl vztah mezi severním a jižním královstvím přátelský.

„Pak se (Achab) dotázal Jóšafata: Půjdeš se mnou do války o Rámot v Gileádu? Jóšafat izraelskému králi odpověděl: Jsme jedno, já jako ty, můj lid jako tvůj lid, mí koně jako tví koně.“
1Kr 22,4

- Královské rody spolu navíc byli spojeni skrze sňatek Jóšafatova syna Jórama a Achabovu dceru Atalju.

„...jeho ženou (Jórámovou) byla totiž dcera Achabova“

2Kr 8,18

Sinacheribovy výboje

- Vojenské výboje Sargona II. (722-705) do Syropaletiny donutily tamní království platit asyrské říši tribut. Po jeho smrti a Sinacheribově (705-681) nastoupení na trůn se zdálo, že pro vazalské státy nastala naděje na vymanění se z asyrského jha. Do čela koalice palestinských států se postavil judský král Chizkijáš (727-698), který si předem zajistil egyptskou a babylonskou pomoc. Pro Egyptany to byla možnost, jak oslabit asyrský vliv a mocensky proniknout do Palestiny. Teprve ve čtvrtém roce své vlády (701) podnikl Sinacherib tažení do Palestiny, o němž nám podává zprávu **Taylorův hranol**.
- Některá království se Sinacheribovi vzdávala sama a posílala mu bohaté dary, jiná si musel podrobit silou. Když si takto zajistil poslušnost v severní a východní Palestině, střetl se s egyptským vojskem u města Elteke.

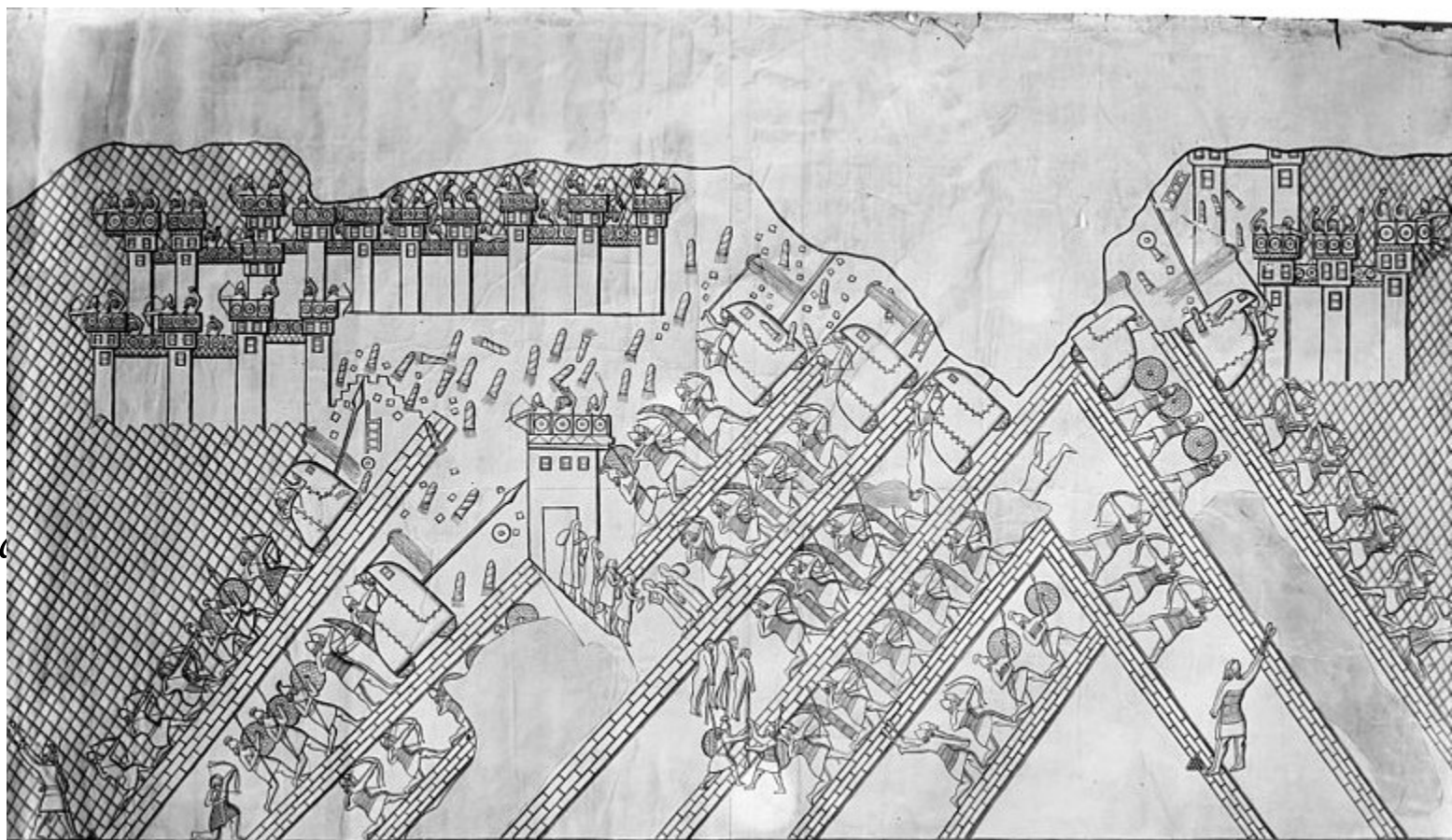
- *„I přivedli si na pomoc krále z Egypta, lučištníky, válečné vozy, koně krále z Etiopie, síly nespočetné, a oni jim šli pomáhat. V blízkosti Elteke se přede mnou k bitvě seřadili a brousili si zbraně. S pomocí Aššura, pána mého, jsem s nimi bojoval a porazil jsem je. Velitele vozby a syny egyptského krále i velitel vozby etiopského krále jsem živé svýma rukama zajal vprostřed bitvy.“*
- Po porážce egyptského vojska nestálo Sinacheribovi nic v cestě do Judska.

- „A (co se týče) Chizkijáše z Judska, který se nesklonil pod mé jho, (s pomocí) zbudovaných obléhacích nástrojů, úderů beranů, útoků pěchoty, podkopů, průlomů a ztečných žebříků jsem obklíčil a dobyl 46 jeho pevných ohrazených měst a nepočtená malá města v jejich okolí. 200 150 lidí, malých i velkých mužů i žen, koní, mezků, oslů, velbloudů, hovězích dobytčat a ovcí bez počtu jsem z nich vyvedl a počítal ke (své) kořisti. Jeho samého pak jako ptáka v kleci jsem uzavřel uvnitř Jeruzaléma, jeho královského města. Kolem jsem zbudoval opevnění a každého, kdo vycházel městskou branou ven, jsem vracel zpět do neštěstí.“

- Zatímco Sinacherib vedl obléhání města Lakíš, vyslal nejvyššího velitele vojska, aby oblehl Jeruzalém.

„Asyrský král poslal nejvyššího velitele a nejvyššího dvorana a nejvyššího číšníka z Lakíše ke králi Chyzkijášovi do Jeruzaléma se silným vojskem.“ 2Kr 18,17

Obléhání Lakíše

- Lakíš sice padla, ale Jeruzalém se dokázal ubránit a nebyl dobyt. Chizkijáš se ale i přes to asyrskému králi podrobil a vyslal k němu poselstvo spolu bohatým tributem

„Proto poslal Chizkijáš, král judský, poselství k asyrskému králi do Lakíše: „Prohřešil jsem se; odejdi ode mne. Cokoli na mne vložíš, ponesu.“ I uložil král asyrský judskému králi Chizkijášovi tři sta talentů stříbra a třicet talentů zlata. Chizkijáš tedy odevzdal všechno stříbro, které se nacházelo v Hospodinově domě a mezi poklady domu královského.“

2Kr 18,14-15

„pracovní oddíly i dobré své vojáky, které přivedl jako posilu do Jeruzaléma ...vyslal ke mně do Ninive, mého královského města, i s 30 talenty zlata a 800 talenty stříbra“

- Podle biblické tradice byl Jeruzalém, zachráněn Hospodinovým zásahem
- *„Proto praví Hospodin o králi asyrském toto: „ Nevejde do tohoto města. Ani šíp tam nevstřelí, se štíty proti němu nenastoupí, násep proti němu nenavrší. ...Stalo se pak té noci, že vyšel Hospodinův anděl a pobil v asyrském táboře sto osmdesát pět tisíc. Za časného jitra , hle, všichni byli mrtví, všude mrtvá těla.“*

2Kr 19,32;35
- Zásah Hospodinových andělů je sice krajně nepravděpodobný, ale vojsko mohlo odtáhnout kvůli vypuknutí morové epidemie v táboře nebo se Sinacherib musel potýkat s problémy ve své vlastní říši, a proto se musel vrátit zpět do Ninive.

Izraelské loďstvo

- Podle dochovaných písemných zpráv nehrálo válečné loďstvo ve vojenství starověké Izraele významnou roli. Mezi starověkými prameny se nedochovaly informace, které by potvrzovaly existenci válečných lodí. Izraelské a judské království ovládala hlavně vnitrozemské oblasti, proto je absence válečné flotily pochopitelná. Navíc se konflikty, do kterých byla obě království zatažena, odehrávaly výlučně na souši. Z pramenů se dovídáme pouze o existence obchodních a nákladních lodích připisovaných biblickou tradicí králi Šalamounovi.

„Král Šalamoun dal také udělat lodě v Esjón-geberu, který je blízko Elótu na břehu Rákosovho moře v edómské zemi.“

1Kr 9,26

- Tyto lodě opakovaně přivážely luxusní zboží z Ofíru

*“Dopluli do Ofíru a přivezli odtamtud králi Šalamounovi **čtyři sta dvacet talentů zlata**“*

1Kr 9,28

„Král měl na moři zámořské loďstvo spolu s loděmi Chíramovými. Jendou za tři roky zámořské loďstvo přijíždělo a přiváželo zlato a stříbro, slonovinu, opice a pávy.“

1Kr 10,22

- Jednotlivé knihy Starého zákona se ve svých popisech liší pouze částečně např. v množství zlata, které lodě králi Šalamounovi dovážely

*„Tehdy táhl Šalamoun do Esjón-geberu a k Elótu při mořském pobřeží v edómské zemi. Chúram mu poslal po svých služebnících lodě a služebníky znalé moře. Dopluli se Šalamounovými služebníky až do Ofíru a přivezli odtamtud králi Šalamounovi **čtyři sta padesát talentů zlata**.“*

2Pa 8,17-18

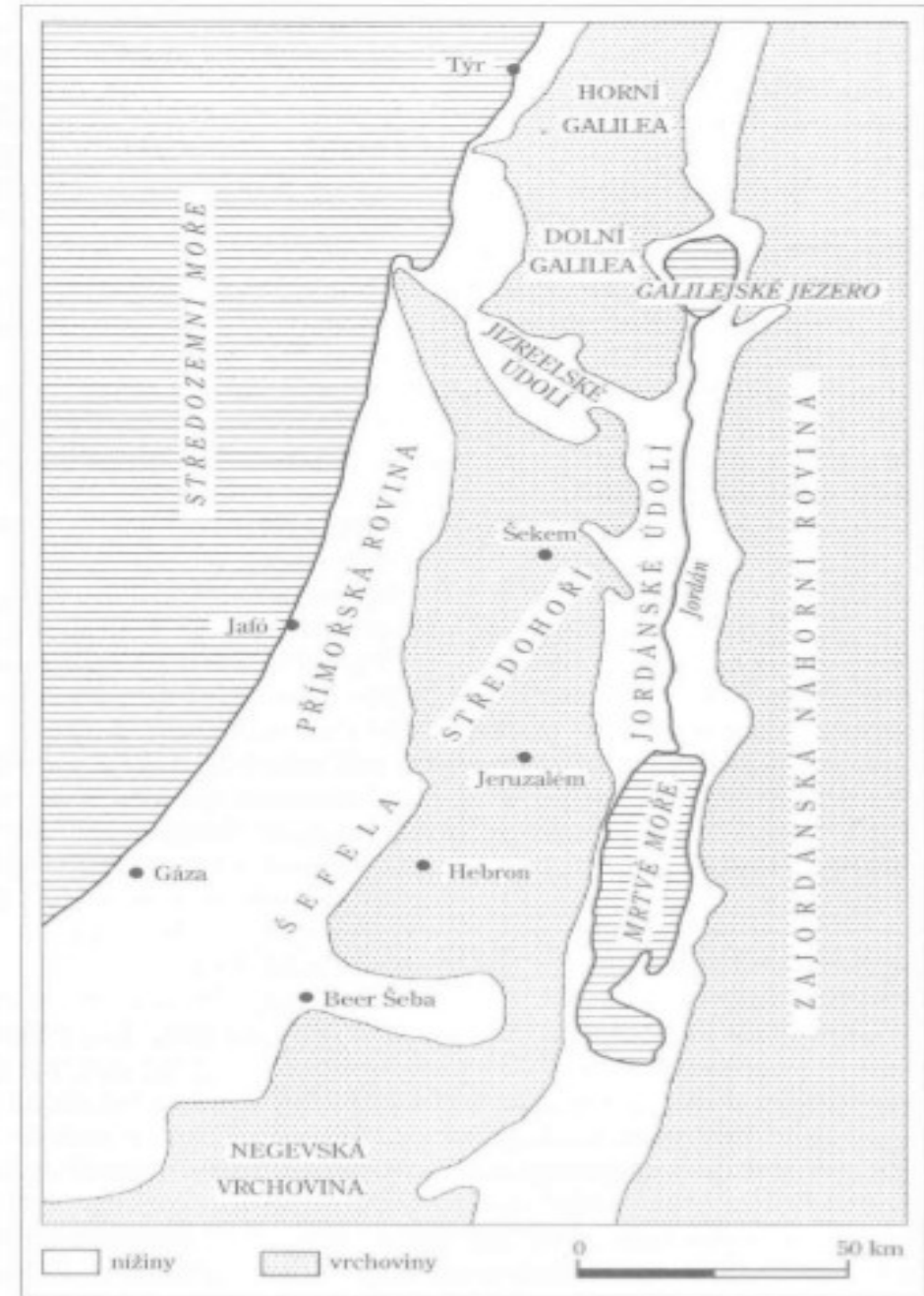
„Král měl lodě, plující do zámoří s Chúramovými služebníky. Zámořské lodě přijížděly jednou za tři roky a přivážely zlato a stříbro, slonovinu, opice a pávy.“

2Pa 9,21

Fortifikace kanaánských městských států, Izraele a Judska

Povaha terénu

- Oblast, kterou osídlili kanaánské a později izraelské kmeny byla s velké části hornatá
- Osady a města zakládali na vyvýšených kopcích (hebr. *tely*), které měly strategickou pozici pro kontrolu okolních oblastí
- Povaha terénu tak městům poskytovala přirozenou ochranu, ale zároveň omezený prostor k zastavění
- Samotný *tel* neposkytoval dostatečnou ochranu, proto obyvatelé svá města opevňovali hradbami a stavěli sítě vojenských pevností, aby se tak chránili před nájezdy nomádů a vpády okolních států
- Fortifikace tak tvořila důležitou součást obrany kanankých a izraelských měst

Obr. 1: Zeměpisná pásma země Izrael.

Stavební činnost judských a izraelských králů

- Důležitost obraného systému měst můžeme najít také ve Starém zákoně. Bible připisuje opevňování, výstavbu nových měst a měst specificky určených pro zásobování nebo válečné vozy celé řadě králů. Uvedeme jen několik příkladů.

„(Šalamoun) Vybudoval též Tadmór v poušti a všechna města skladů v Chamátu. Pak vybudoval Bét-chorón Horní a Bét-chorón Dolní, opevněná města s hradbami vraty a závorami, i Baalat a všechna města pro sklady. Ta patřila Šalamounovi, též všechna města pro vozbu a města pro koně a vše, co Šalamoun s tak velkým zaujetím budoval v Jeruzalémě i na Libanonu a v celé zemi, v níž vládl.“
2Let 8,4-6

„Rechabeám se usídlil v Jeruzalémě a vystavěl v Judsku opevněná města. Vystavěl Betlém, Ětam a Tekóu, Bét-súr, Sóko a Adulám, Gat, Maréšu a Zíf. Adórajim, Lakíš a Azéku, Soreu, Ajalón a Chebrón; to jsou opevněná města v Judovi a Benjamínovi. Zesílil pevnosti, dal jim vévody i zásoby potravy, oleje a vína a do každého jednotlivého města pavězy a oštěpy. Nesmírně je posílil.“
2Let 11,5-11

„Od jakéhosi Šemera získal horu Šomerón za dva talenty stříbra. Tu horu obestavěl a město, které vystavěl, pojmenoval Šomerón (Samáří) podle jména pána horo Šemera.“
1Kr 16,24

- Obráný systém měst netvořily pouze městské hradby, ale také městská brána, obytné, administrativní a vojenské budovy spolu s propracovaný systém zásobování pitnou vodou
- Archeologické nálezy objevily desítky sídlišť, díky kterým máme dobrou představu nejen o obráných prvcích měst, ale také o technikách, které se při stavbě používaly
- Budování měst sledovalo přesné stavební plány
- Na území obou království můžeme rozlišovat 3 hlavní typy městského plánování

Periferní plánování

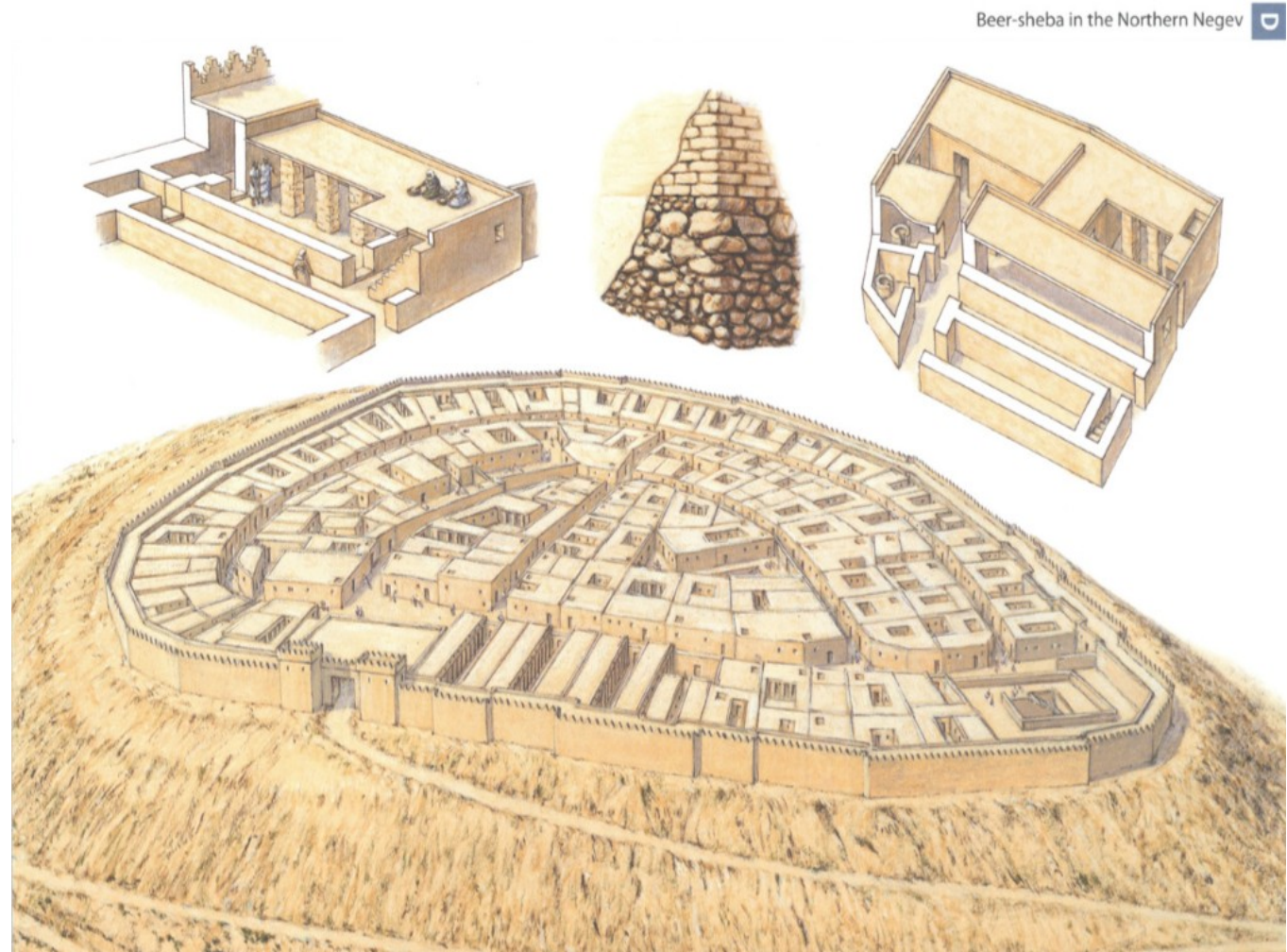
- Periferní stavební plánování využívalo veškerého stavebního prostoru kopce. Hradby města kopírovaly topografii terénu, zatímco veřejné i soukromé budovy byly stavěny bez jednotného plánu

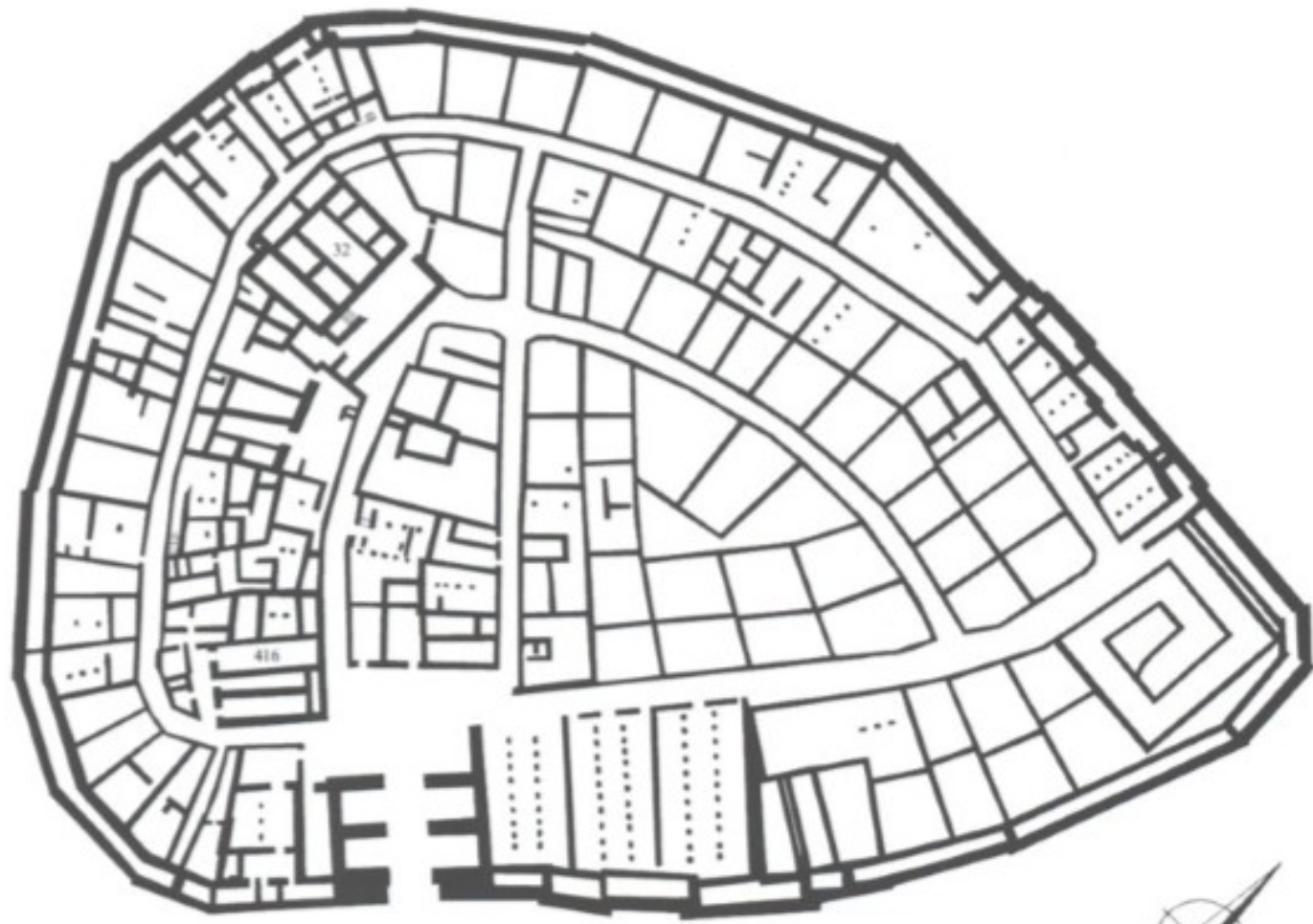

Rekonstrukce Megidda

Paprscité plánování

- Paprscité plánování vycházelo ze středu města a rozvíjelo se do jeho stran. Taková města byla tvořena pouze třemi ulicemi. První z nich kopírovala tvar hradeb, ale byla od nich oddělena obytnými domy. Druhá ulice, stejně jako první, kopírovala tvar hradeb, ale byla blíže ke středu města, proto byla kratší. Poslední ulice pak vedla od městské brány rovně do středu města. Dobrým příkladem paprscitého plánování je v osadě Beer-šeba.

416

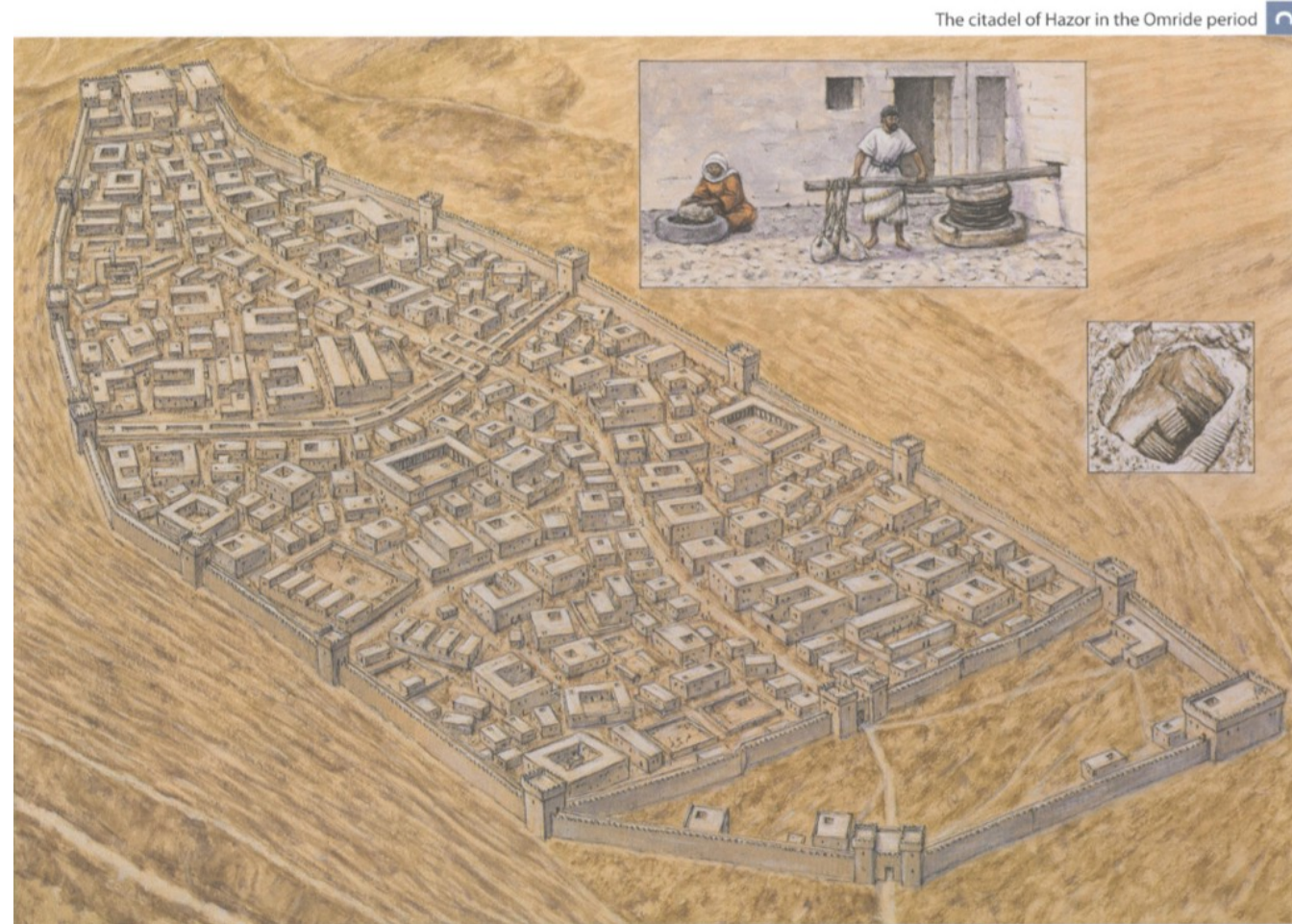
32

0

Pravoúhlé plánování

- Pravoúhlé plánování vyžadovalo větší technické dovednosti a rozsáhlejší stavební práce. Problém představovala samotná povaha terénu, který vždy nesplňoval potřebné parametry a bylo třeba jej zarovnat. Tento typ plánování se uskutečňoval v místech většího společenského, administrativního nebo politického významu jakými jsou akropole, královské paláce či hlavní město. Typickými příklady jsou města Hazor a Lakíš.

Městské hradby z doby sjednoceného království, Izraele a Judska

- V izraelských městech můžeme rozlišit dva typy městských hradeb
- Tím prvním typem byly masivní, několik metrů silné, kamenné zdi po vzoru kanaánských hradeb
- V době izraelských kmenů už ale tyto hradby nedosahovaly takové tloušťky
- Izraelci tento typ hradeb zesilovali u základny a pomocí opěrných pilířů a předsunutých věží, které byly rozmístěny v pravidelných vzdálenostech

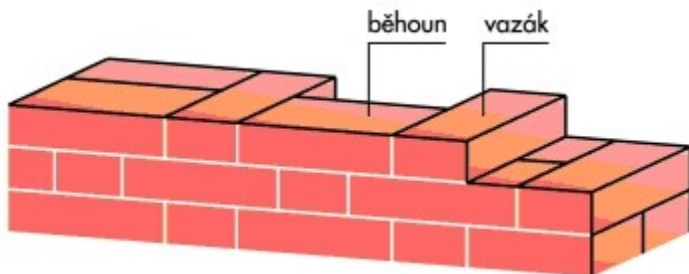
Kasematové zdi

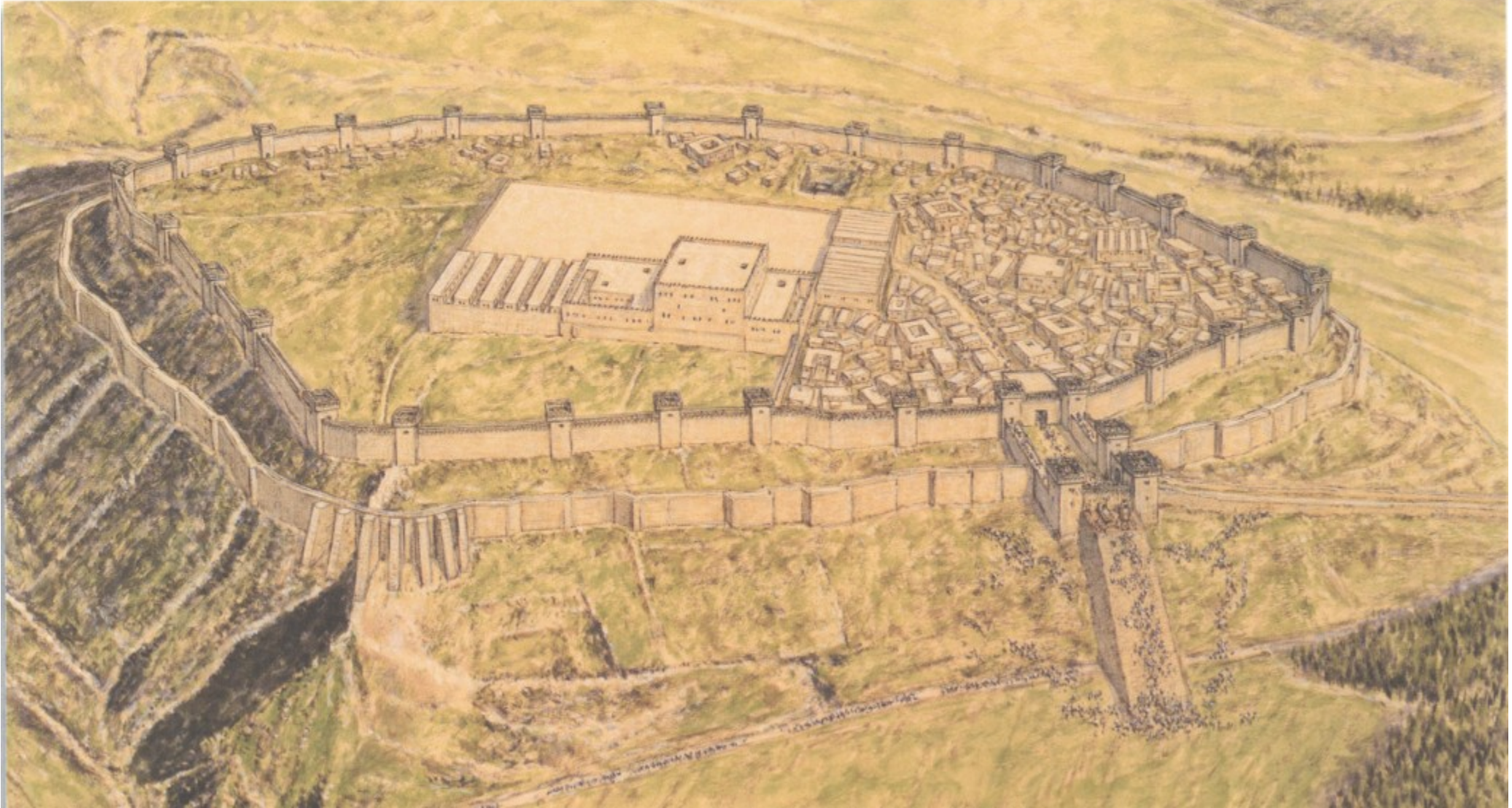
- Druhým typem hradeb byly tzv. kasematové zdi
- Tyto hradby byly podstatně slabší – cca 1 metr široké
- Šlo o hradbu tvořenou dvěma rovnoběžnými zdmi vzdálenými od sebe několik metrů. Mezi těmito zdmi byly zbudovány kolmé příčky, které celou hradbu vyztužily
- Tímto způsobem vznikly mezi zdmi mezery, které se často vyplňovaly kameny nebo zeminou. V jiných případech se mezery spojily s vnějších prostorem dveřmi a sloužily jako skladiště zásob.
- Tento typ hradeb dosahoval stejného stupně pevnosti a bezpečnosti jako masivní kanaánské hradby
- Výhodou byla menší spotřeba stavebního materiálu při stavbě

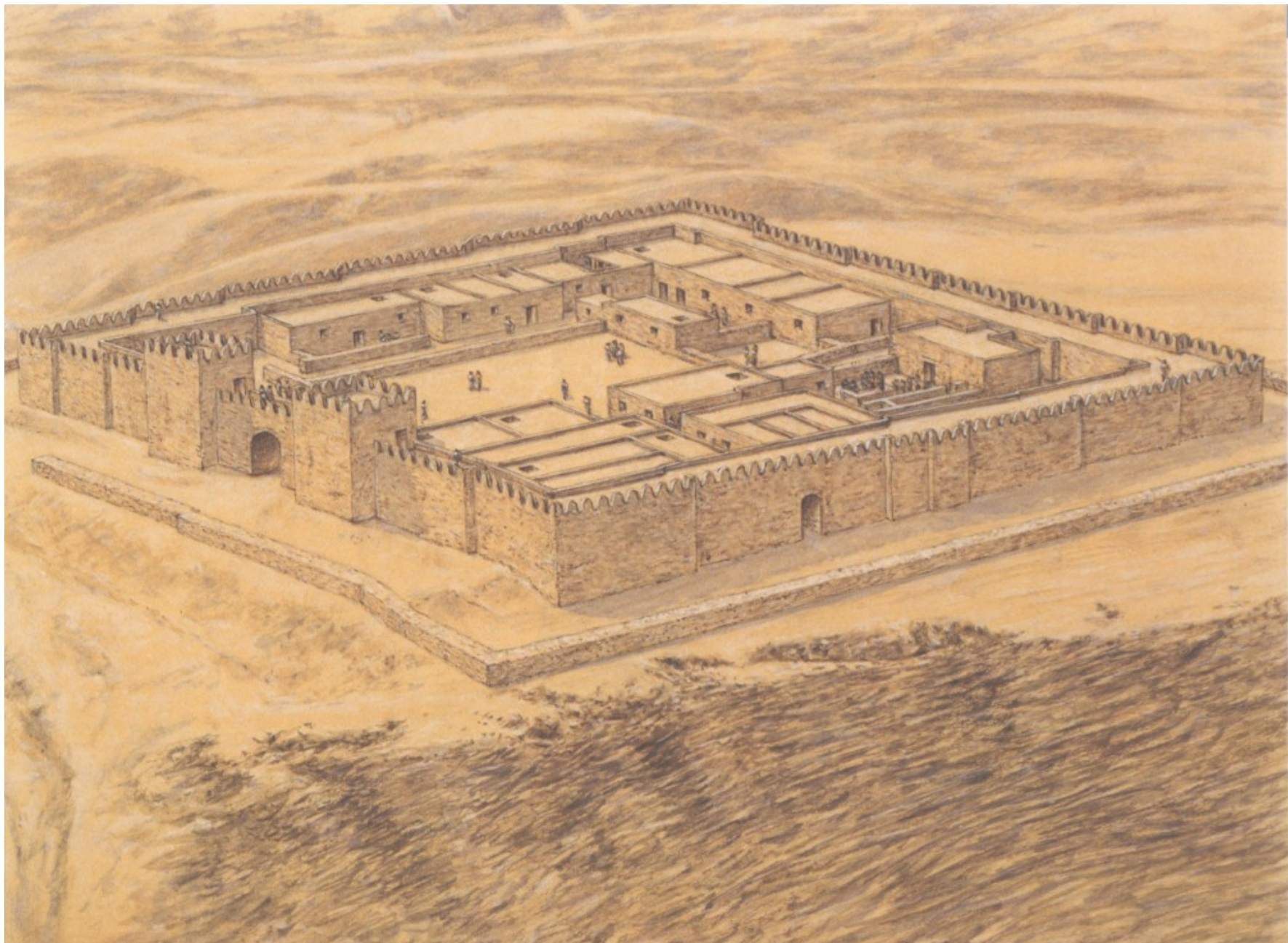
Stavební techniky

- Při stavbě hradem, ale i jiných např. obytných či administrativních budov využívali Izraelité různé stavební techniky
- Jako stavební materiál se používaly neopracované kameny, cihly z nepálené (vepřovice) a pálené hlíny nebo také opracované kamenné kvádry
- Opracované kamenné kvádry se kladli střídavě ve skupinách po dvou nebo třech vazácích a běhounech, čímž vznikla opravdu pevná kamenná konstrukce
- Tato technika se používala buď pro vyztužování rohových konstrukcí nebo stavbi

Obléhání města Lakíš

E
The fortress of Arad

Malá vojenská pevnost Arad

Městská brána

- Typické jsou tzv. klešťové nebo komorové brány s 2-6 komorami (klešťovými konstrukcemi)
- Ve větších osadách byly po obou stranách brány postaveny vyvýšené pevnosti či věže
- Na vhodném přístupovém místě byla zbudována předsunutá brána v pravém úhlu k hlavní bráně
- Obě brány byly spojeny hradbou a obranými věžemi, což dohromady vytvářeno úzkou uličku, kterou bylo možné snadněji bránit
- V obraných věžích a hradbách této uličky se někdy nacházely strážní komory
- Průchod bránou byl široký okolo 4 metrů
- Uzavíral se dvěma cca 7-8 m vysokými dřevěnými křídly
- Obě křídla se dala zajistit dřevěnou či kovovou závorou

„Šalamounovy brány“

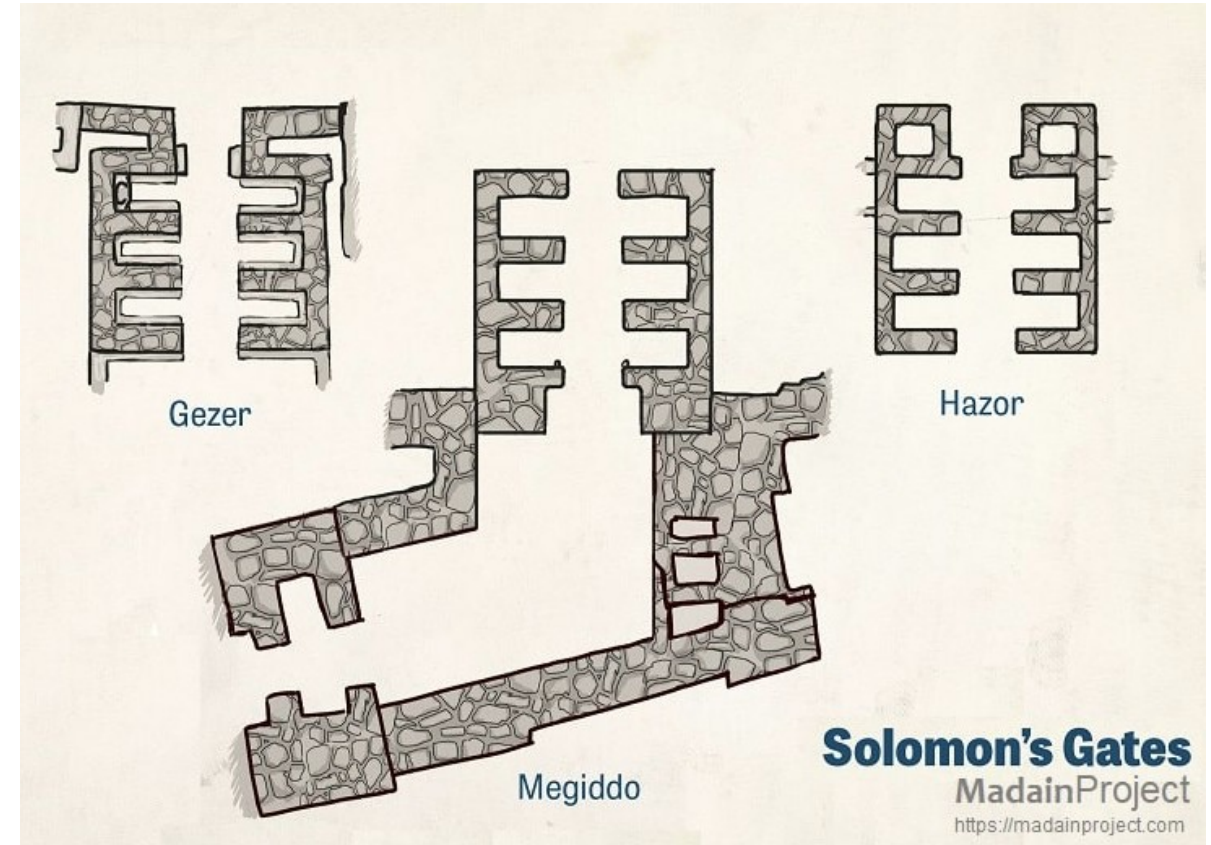
- Do doby vlády krále Šalamouna byly původně datovány tři dochované šestikomorové brány v Chasóru, Megidu a Gezeru, což nám dokládá i starozákonní tradice

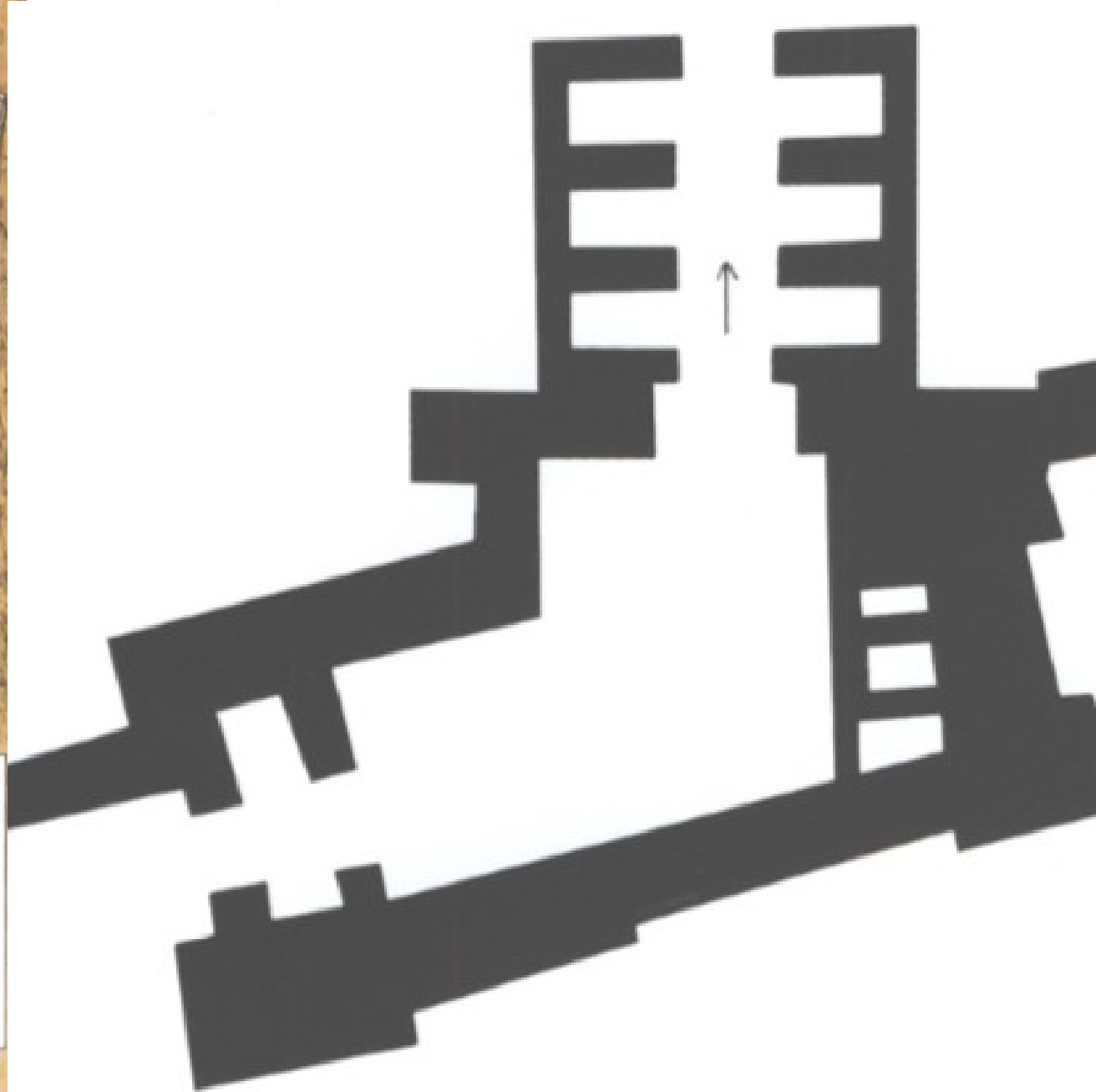
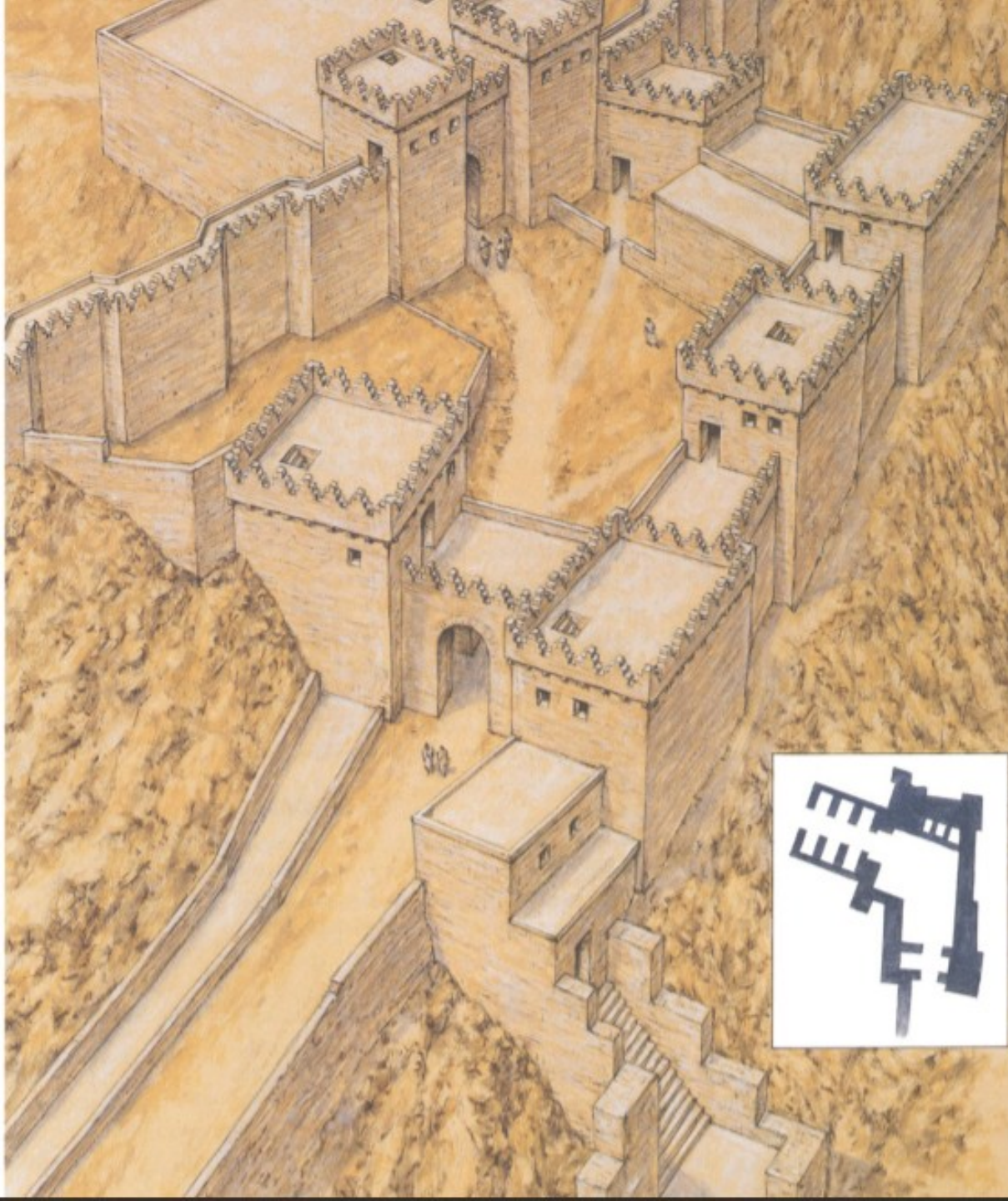
„Důvodem nucených prací, které král Šalamoun ukládal, bylo, aby budoval Hospodinův dům a dům svůj, Miló a jeruzalémské hradby, Chasór, Megido a Gezer.“
1Kr 9,15

- “Šalamounovy“ brány byly doplněny čtvercovými obranými věžemi po obou stranách vchodu, uvnitř brány byly na každé straně 3 komory s kamennými lavicemi
- Tyto komory sloužili např. jako hlídkové pozice pro strážce, místa odpočinku městských starších či obchodníků nebo se zde konaly soudy

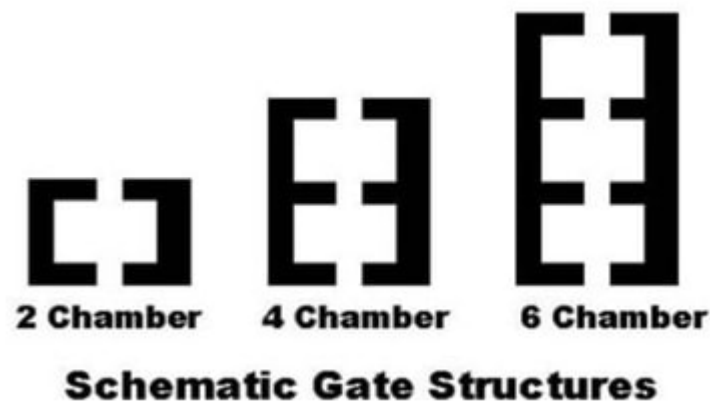
„Eliáš řekl: „Slyšte slovo Hospodinovo. Toto praví Hospodin“: „Zítřka v tuto dobu bude v samařské bráně míra bílé mouky za šekel a dvě míry ječmene budou za šekel.“
2Kr 7,1

„Vy ale nenávidíte toho, kdo soudí v bráně, štitíte se toho, kdo mluví pravdivě.“
Am 5,10

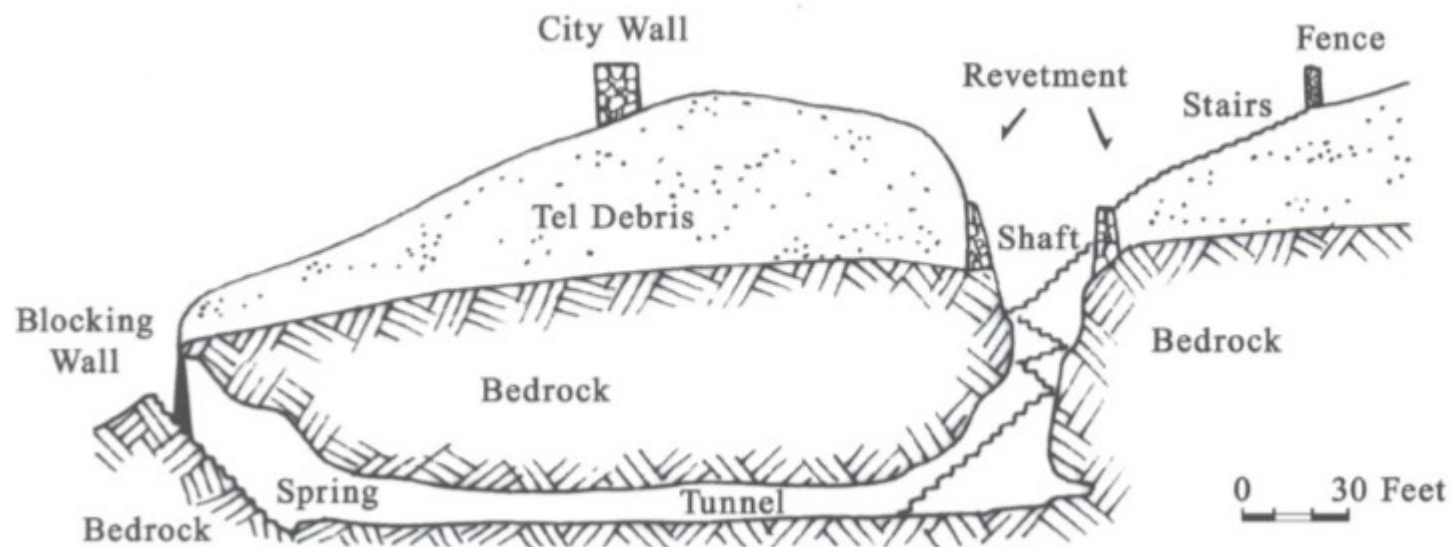
- Šestikomorové brány, původně spojené s vládou Šalamouna, pocházejí až z 9 st. kdy vládla Omřího dynastie
- Se sílícím tlakem a s nárůstem válečných kampaní Asyřanů na území syropalestiny v 8 st. př. n. l. se začala měnit podoba městských bran
 - Původně 6 komorové brány byly zmenšovány na 4 komorové
 - Tato redukce měla přinést větší vojenský charakter městským branám
- V průběhu 7 st. př. n. l. docházelo k další redukci a brány se přestavovaly na ještě menší 2 komorové

Zásobování pitnou vodou

- Jedním ze způsobů jak shromažďovat pitnou vodu bylo budování cisteren, vymazaných nepropustnou vápennou maltou, které měly omezenou kapacita vody
- Takovéto zásobárny vody představovali omezené prostředky v dobách obležení, a proto bylo třeba zajistit i další zdroj pitné vody
- Vodní šachty – již okolo roku 1200 př. n. l. se objevují dlouhé svažité, kamenem vyzděné štoly, které vedly přímo k podzemnímu prameni
 - Byly opatřeny strážní komorou s hlídačem, jelikož byly dostupné také nepříteli
- Později se můžeme setkat s dokonalejším systémem podzemních šachet
 - Nově se začaly budovat nejprve vertikální šachty několik metrů hluboké a až od dna této šachty se vykopával horizontální tunel vedoucí přímo k prameni
 - Jelikož se pramen nacházel mimo město, byl zajištěn hradbou proti útočníkům
 - Vstup do šachty se nacházel vždy uvnitř města

- Svažující se šachty byly opatřovány kamenným schodištěm pro snazší pohyb při sestupu a výstupu
- Při existenci těchto tunelů bylo možné odolávat obležení velmi dlouhou dobu, mělo-li město také dostatečnou zásobu jídla

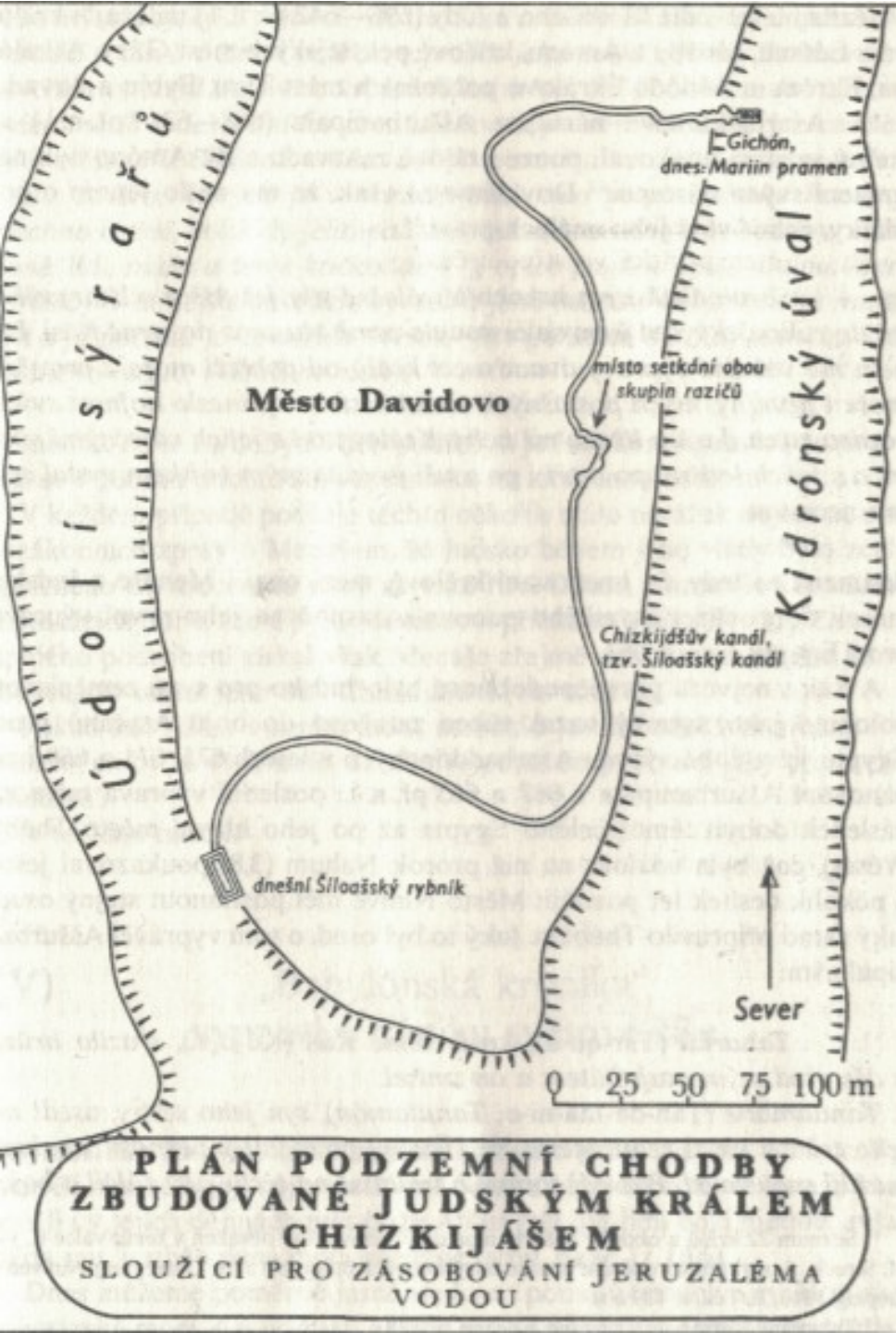

Vstupní šachta v Chásoru

- Systém tunelů vedoucích k podzemním pramenům byly nalezeny na mnoha místech
- Ve městě Chásor byl objeven systém zbudovaný v 9 st. př. n . l. Uvnitř sídliště byla objevena kruhová jáma o průměru 12,3 m a hloubce 10,8 m, která byla na vnitřní stěně opatřena cca 40 schody a balustrádou. Pod tímto vstupem se nacházelo další schodiště vedoucí pod zem. Celý systém je tvořen asi 30 m hlubokou šachtou a 25 m dlouhým tunelem o průměru 4 m, který ústí u čtvercovému vodojemu.

- O budování vodních systémů nás informuje také Starý zákon
- Za vlády krále Chizkijáše byl zbudován tzv. Chizkijášův kanál, který měl přivádět vodu z Gichonského pramene do Šiloašského rybníka
- Král Chizkijáš tak reagoval na blížící se obléhání Jeruzaléma asyrským králem Sancheribem
- *„O Ostatních příbězích Chizkijášových, o všech jeho bohatýrských činech, a jak udělal rybník a vodovod, jímž přivedl vodu do města, se píše jak známo v Knize letopisů králů judských.“*
2Kr 20,20.
- *„Když uviděl Chizkijáš, že Sancheríb přitáhl a že se chystá do boje proti Jeruzalému, dohodl se s velmoži a bohatýry, že zasypou vodní prameny, které byly vně města, a ti mu poskytnou pomoc. Shromáždilo se množství lidu a zasypali všechny prameny i potok, který protékal středem země. Řekli: „Proč mají asyrští králové najít tolik vody, až přitáhnou?“*
2Pa 32,2-4
- *„Chizkijáš zasypal horní vody Gichónu a svedl je sponem přímo na západ do Města Davidova“*
2Pa 32,20

Šiloašský nápis

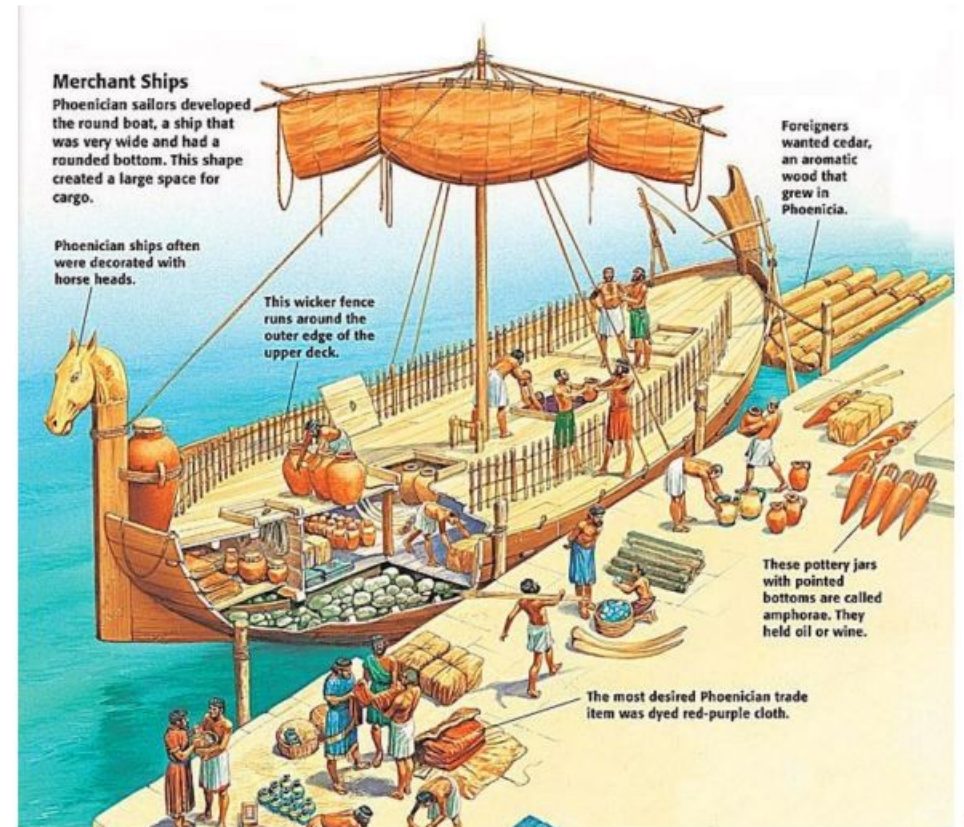
- Kromě zmínek ze Starého zákona se nám dochoval také Šiloašský nápis, který nám dokládá průběh výkopových prací na Chizkijášově vodním kanálu pod městem těsně před jeho propojením z obou stran
- „Proražení: A taková byla událost proražení: Když ještě ... (kopáči zdvihali) motyku jeden proti druhému a když byly ještě tři lokty k proražení, bylo slyšet hlas, (jak) jeden volal na druhého, neboť byla skulina(?) ve skále zprava i zleva. A v den proražení kopali raziči jeden proti druhému, motyka proti motyce, a pak proudila voda od pramene do rybníka, tisíc dvě stě loktů (daleko), a sto loktů byla výška skály nad hlavou razičů.“

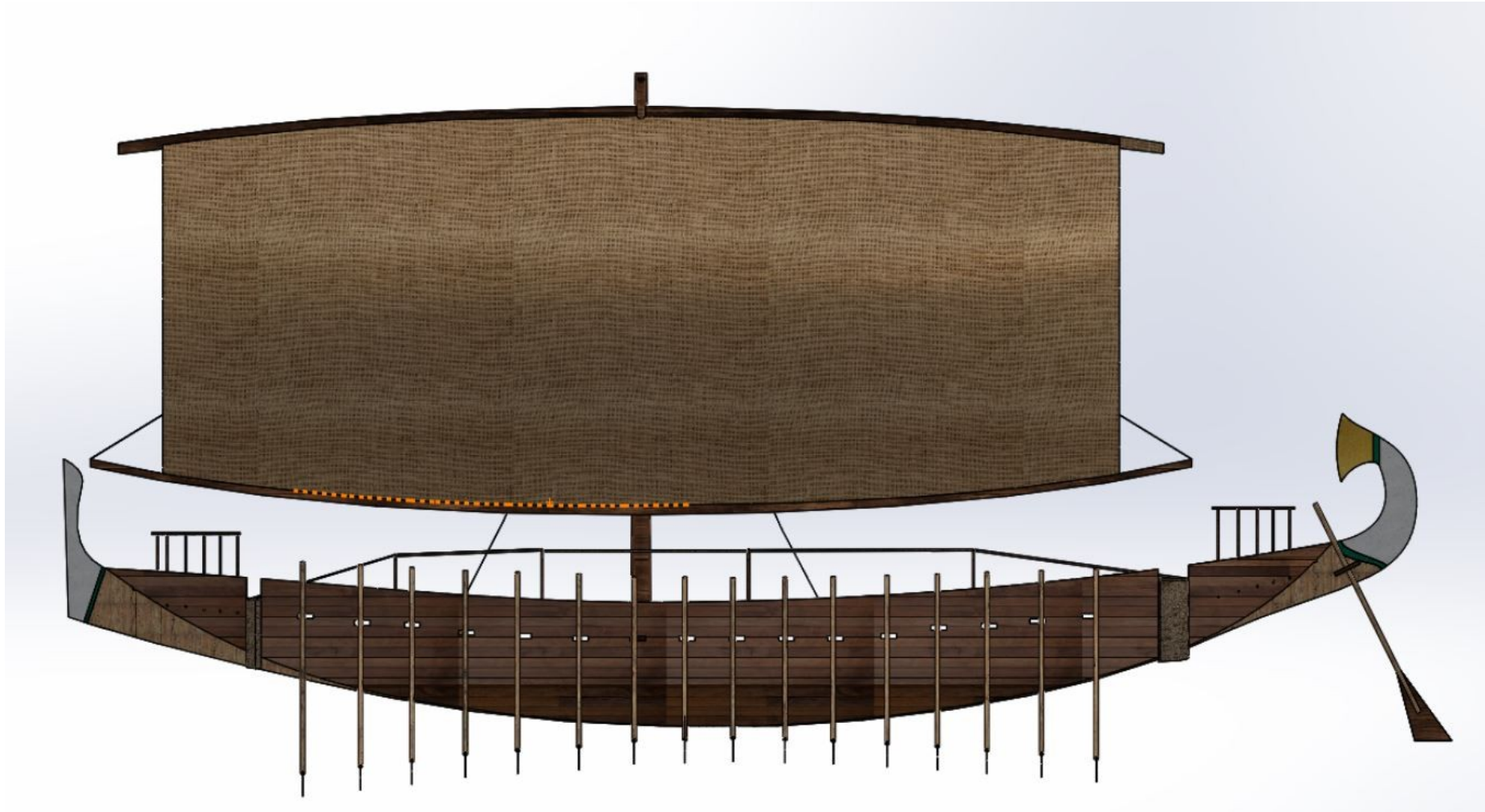
<https://www.youtube.com/watch?v=0pybRWKQ07Q>

<https://www.youtube.com/watch?v=GdeOZFBsHSE>

Féničané

Obchodní lodě

- <https://grabcad.com/library/keftion-1>

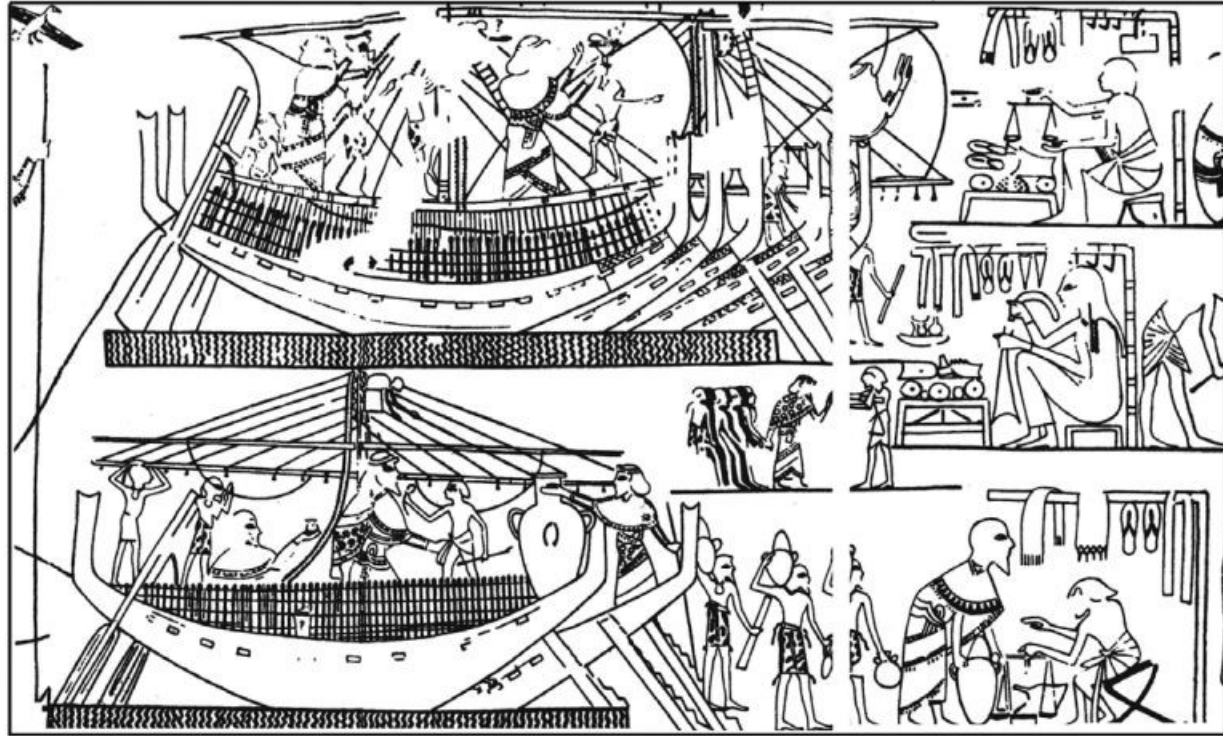
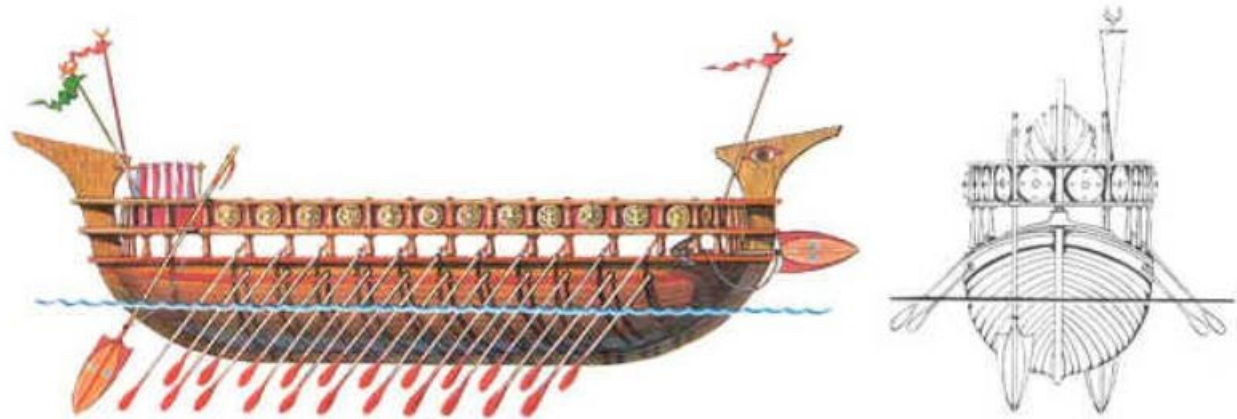
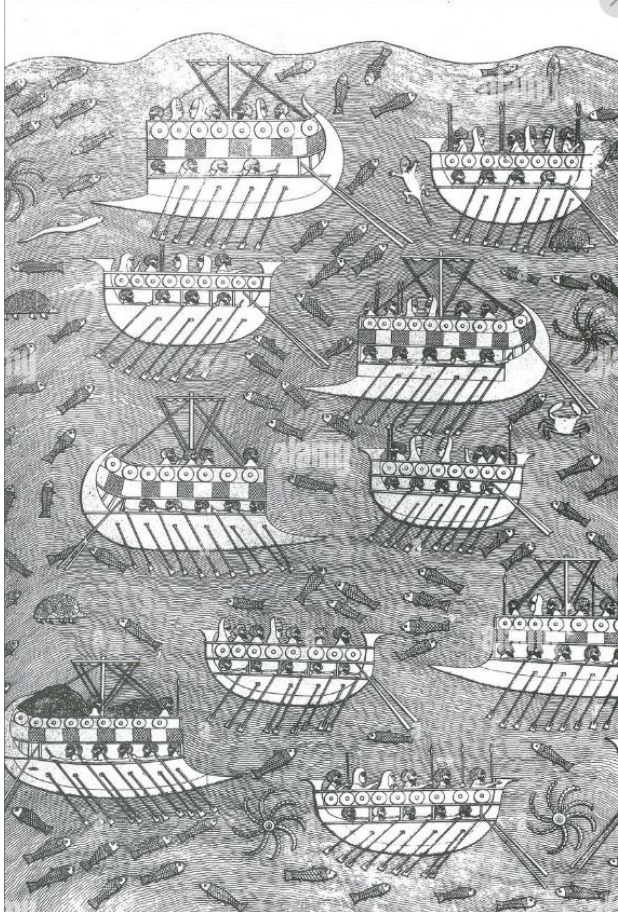

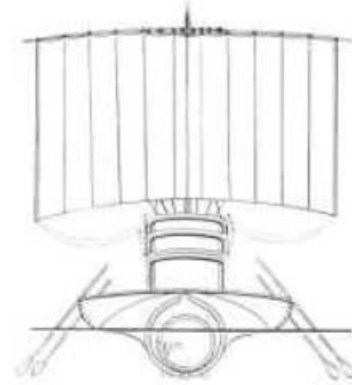
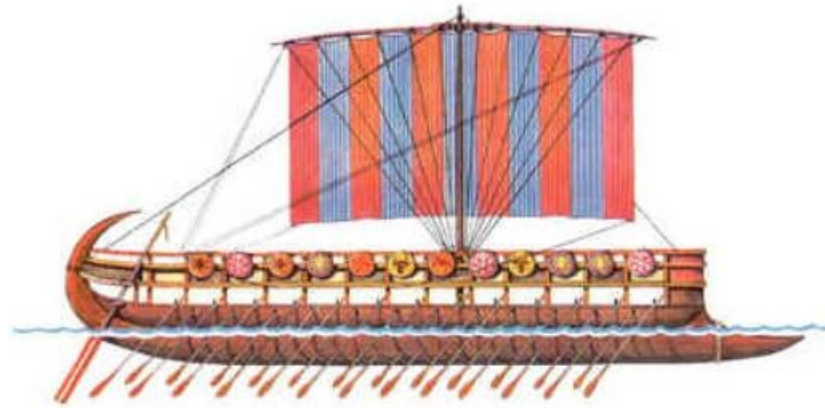
Figure 5.1 Arrival of Syrian merchants in an Egyptian port (Memphis?), relief in the tomb of Qenamun (Eighteenth Dynasty). Market stalls can be seen on the quay (from Basch 1987: 64)

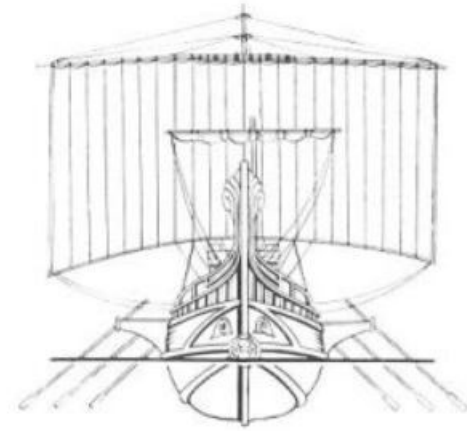
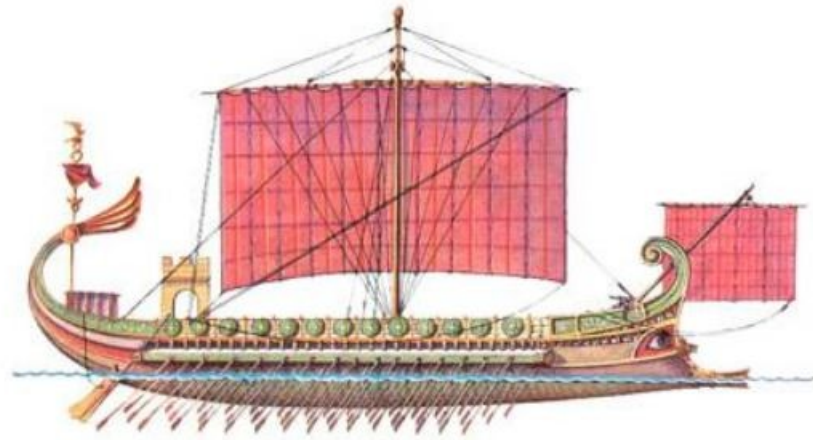
Válečné lodě

Féničané jako součást perského námořnictva

Výprava Kambýsa II. (530-522) proti Egyptu a jeho následné plány táhnout proti Kartágu (založené osadníky z Tyru)

- 3.19. *„Mezitím co pro ně poslové šli, vdal rozkaz, aby se válečné loďstvo vypravilo proti Kartagině. Foiničané však to odmítli učinit, prý jsou vázáni velkými přísahami a bylo by od nich bezbožné, kdyby se válečně vypravili proti svým synům. Když Foiničané nechtěli, nebyl ostatek vojska dostatečně silný. Tak unikli Karthagiňané perskému otroctví. Kambýses neuznal za vhodné použít proti Foiničanům násilí, protože se Peršanům poddali sami a celé válečné loďstvo se rekrutovalo z nich.“*
- 1.143. *„Iónové sídlící na ostrovech také neměli z ničeho strach, protože tehdy ještě nebyli Fioničané perskými poddanými a samotní Peršané námořníky nebyli.“*

Bitva u Ladé – povstání iónských měst 495 př. Kr.

- 6.9. *„Tolik bylo lodí iónských. Barbari [Peršané] měli lodí šest set.*
- 6.6. *Perští vojevůdci totiž spojili své síly v jedno vojsko a táhli na Milétos, protože nepřikládali ostatním městům takovou důležitost. Ve válečném loďstvu nejvíce vynikali Foiničané...“*
- 6.8. *„Nato Iónové vystrojili lodi a dostavili se tak a s nimi i Aiolové, kteří obývají ostrov Lesbos. Sešikovali se takto: Na východním křídle byli samotní Milétané s 80 loďmi. Vedle nich stáli Priénští s 20 loďmi a jako poslední na západním křídle 60 lodí ze Samu. Celé loďstvo čítalo dohromady 353 lodí.“*

Řecko-perské války

- 7.96. *„Na všech lodích se k posádce připojili Peršané, Médové a Sakové. Nejlepší lodi měli Fioničané a z Fionočanů Sidónští. Ti všichni, i to, kdo byli zařazeni do pěšího vojska, měli vesměs své domácí náčelníky.“*
- 7.100. *„[Xerxes si osobně prohlížel vojsko] Když to bylo vykonáno, dal stáhnout lodi na moře a přestoupil z vozu na sidónskou loď, kde usedl pod zlatým stanem, a plul podél přídi.“*
- 47.89 *„Válečných lodí bylo 1207 a vypravily je tyto národy: Foiničané spolu se Syřany palestinskými 300; byli vyzbrojeni takto: na hlavách měli přilby, zhotovené skoro stejně jako řecké, na sobě měli lněné prošívanice, nosili štíty bez okrajů a oštěpy.“*
- 7.99. *„Po Sidónských byly její [Artemisie] lodi nejslavnější a ze všech spojenců dávala králi nejlepší rady.“*
- 8.67. *[Xerxes se před bitvou u Salamini dotazoval svých generálů] “Usedli tak, jak jim každému jednotlivému král čestné místo vykázal, nejprve král sidónský, dále král tyrský a za nimi ostatní.“*